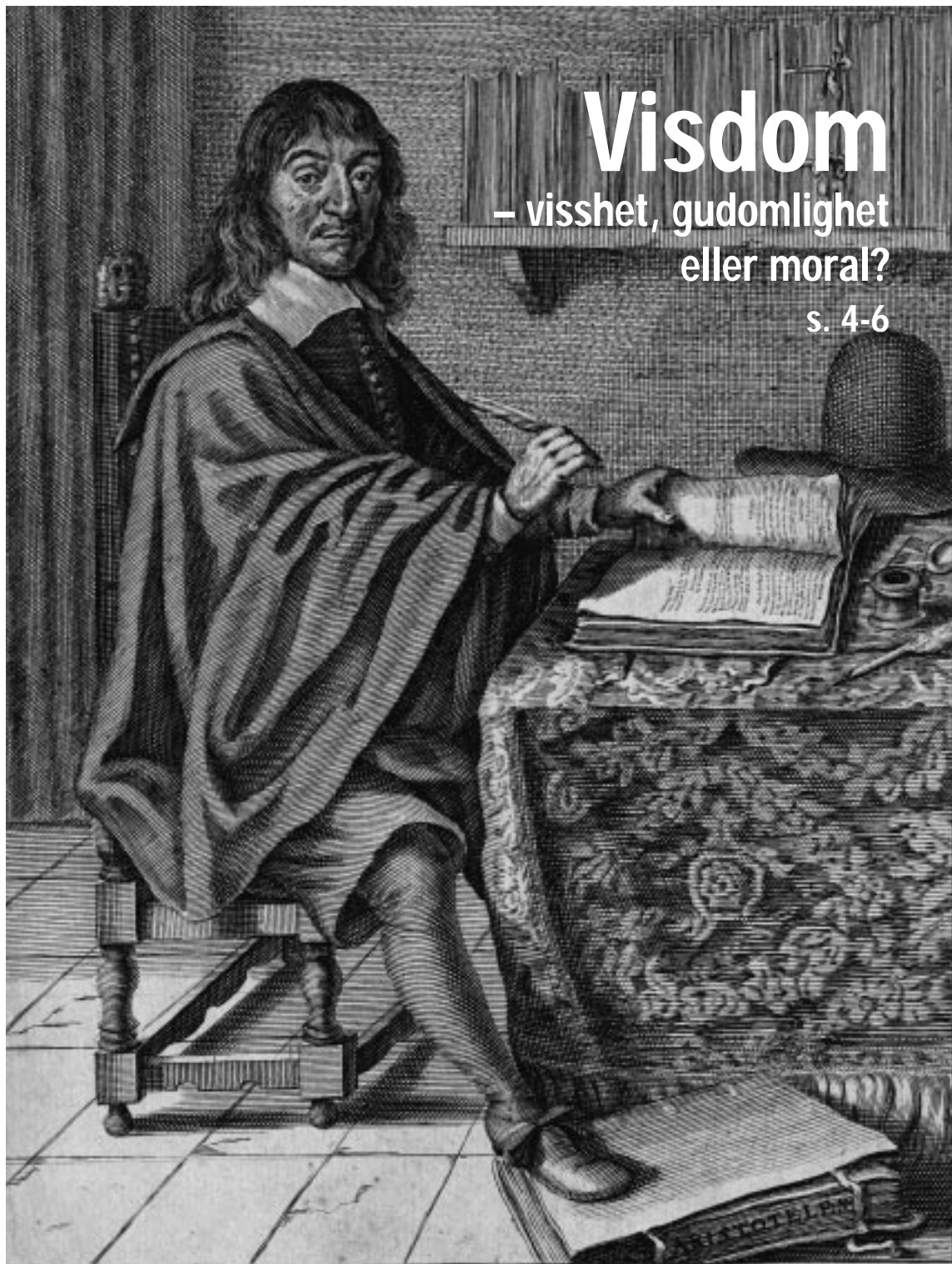

Information fra **NORDISK SOMMERUNIVERSITET**

2/2001

Visdom

– visshet, gudomlighet
eller moral?

s. 4-6

s.8 KRETS 1
Space, Place
and the Body

s.10 KRETS 2
Kropp och kultur

s.12 KRETS 3
Videnskab
– didaktik – etik

s.14 KRETS 4
Mediefilosofi

s.16 KRETS 5
Humanismens
aktualitet

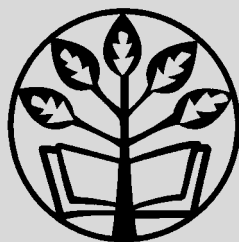
s.18 KRETS 6
Magt, rationalitet
og humanisme

s.19 GROUP 0
Study circus
no nine

s.20 KRETS 7
En globaliseret
verden?

s.22 KRETS 8
Listening to
the Welfare State

RENATUS DESCARTES, NOBIL. GALL. PERRONI DOM. SUMMUS MATHEM. ET PHILOS.
*Talis erat vultu NATURE FIDELIS: unus Assignansq; suis quaris miracula cause,
Qui Menti in Matris viscera pandit iter. Miraculum reliquum solus in orbe fuit.*

Information fra
Nordisk Sommeruniversitet
2/2001

ISSN 0904-6119

Utgivare

Nordisk Sommeruniversitet

Sekreterare

Orla Vigsö

Email

sekretariatet@nsuweb.net

Internet

www.nsuweb.net

Adress

NSU

Box 12024

SE-402 41 Göteborg

Telefon

+46 (0)31 695600 (växel)

+46 (0)31 695639 (direkt)

Telefontid: vanlig kontorstid,

ca. 8.30-16.00 mån-fre

Fax

+46 (0)31 690950

Redaktion

Set Lonnert

Lotta Strandberg

Layout

Synnöve Rabb

Tryckeri

Alprint Kajaani

Upplaga

2 000

Bankförbindelser

DK: BG-bank (1199) 134-0239

IS: Postgiro 884200

N: Postbanken 0806 1909614

S: Postgirot 66 25 63-6

FIN: Sampo 800059-1089062

Innehåll

Ledare	3
Mot nya mål!	
<i>Lotta Strandberg</i>	
Essä	4
Giambattista Vico och visdomen	
<i>Anssi Hynynen</i>	
NSU	7
Nordiska Sommaruniversitetet – hela året!	
<i>Set Lonnert</i>	
Kretsarna	
Krets 1: Space, Place and the Body	8
Grænser, identitet og konstruktionen af sociale rum	
Krets 2: Kropp og kultur	10
Krets 3: Videnskab – didaktik – etik	12
Krets 4: Mediefilosofi	14
Krets 5: Humanismens aktualitet	16
Lesningens kunst	
Krets 6: Magt, rationalitet og humanisme	18
Subjektivering og patologi	
Grupp 0: Study circus no nine	19
Krets 7: En globaliseret verden?	20
Globalisering i terrorens prisme	
Krets 8: Listening to the Welfare State	22
Årets böcker	24
Publikationer	25
Styrelsen 2002/ Kontaktpersoner	26
Sekretariatet flyttar, Kalender	27

Pärmbild: Bilden på framsidan föreställer René Descartes, filosof (1596-1650). Descartes revolutionerade filosofin, och vände sig kraftigt emot den Aristoteliska läran. Med utgångspunkt från frågan om vad man egentligen kan veta, trampade Descartes rationalistiska idéer väg för ett sökande av fundamentala och säkra kunskaper. Den nya filosofin mötte givetvis på motstånd, där Giambattista Vico var en av de tydligaste kritikerna. Utgångspunkten var istället våra mänskliga fenomen något vi hade kunskap om. I samband med en utvecklad historieteori, har vi faktiskt kunskap om vår egen historia; och därmed en förståelse av människan.

Tack till Uppsala Universitetsbibliotek för pärmbilden, och bilderna på s. 9 och 20.

Ledare

Lotta Strandberg,

ordförande för Nordisk Sommeruniversitet

Mot nya mål!

Det är knappast fel att konkludera att så gott som alla deltagare på förra årets sommarkonferens i Kungälv, Sverige åkte hem förnöjda och glada, om än lite trötta. Det vetenskapliga programmet var utmanande och inspirerande och den sociala och kulturella sidan av konferensen var trevlig och angenäm och även den, utmanande. Mitt eget intryck av sommarens session är otvivelaktigt positivt och jag åkte hem belåten och med en känsla av att detta är NSU när NSU är på sitt bästa.

Men förra sommaren är nu ett minne blott och vi siktar nu mot nya mål. Framför oss har vi vintersymposierna som koordinatörerna just nu håller på att planera. Konferensen i Kungälv satte emellertid inte enbart spår i deltagarna, utan NSU som helhet står nu inför vissa uppfriskande nybildningar. Då det gäller studieprogrammet för 2002 fattades det beslut om att utöka antalet studiekretsar från sju till åtta. Det här betyder att NSU i större utsträckning än tidigare kan betona det vetenskapliga arbetet. Vi satsar alltså också i fortsättningen på kretsarna som ett grundelement i vår verksamhet. Kretsarna samlas årligen var för sig till ett vintersymposium som normalt hålls på värvintern. På sommaren håller sedan alla kretsar gemensamt en konferensen som traditionellt infaller vecka 31. Men fastän vi håller fast vid de gamla ramarna står även kretsarbetet inför nya utmaningar. Det gäller för oss alla att tänka kreativt och skapa arbetsformer som gör det möjligt att nå vår målsättning att föra in nytt vetenskapligt tänkande i Norden.

Ett större antal studiekretsar har en klart positiv effekt på såväl tvärvetenskapligheten som rekryteringen i NSU. Jag ser med tillförsikt på framtiden och de möjligheter NSU har att möta utmaningar och aktivt söka nya alternativ. De två nya studiekretsarna som togs upp på studieprogrammet för 2002 är *Listening to the Welfare State* och *Mediefilosofi* och jag önskar dem framgång och hoppas att de lyckas i sina strävanden att knyta samman nya nordiska nätverk.

NSU har alltså valt göra en betydande markering genom att satsa på studieprogrammet och ett ökat vetenskapligt program. De medel som krävdes för att utvidga studieprogrammet har vi omallokerat från sekretariatsfunktionen. Under det gångna året har vi i styrlesen sett över NSUs administra-

tion och försökt skapa nya och ekonomiskt mera fördelaktiga ramar för att sköta sekretariatet. Den lösning vi valde var att köpa sekretariatsfunktionen av Nordens folkliga akademi (NFA) i Göteborg. En omstrukturering av administrationen och externalisering av sekretariatet gör det möjligt att satsa på det som NSU verkligen är till för, dvs att utgöra en inspirerande miljö för ett luckrativt vetenskapligt arbete som skapar nya nätverk i Norden. Nordens folkliga akademi är en bra samarbetspartner för NSU. Det är en mycket flexibel institution som varit mycket tillmötesgående och visat intresse för att samarbeta med oss. Vi har också många gemensamma intressen och Norden och det nordiska är för oss bägge en central dimension. NFA har personal som professionellt kan sköta våra administrativa uppdrag. Jag är övertygad om att den nya sekretariatslösningen gagnar NSU och att vi nu kan satsa på det som är betydelsefullt dvs. vår verksamhet.

Nästa vinter kommer det att hållas 8 symposier i NSUs regi. Det är en betydande insats på den internordiska vetenskapliga arenan och då sommarkonferensen tas med i räkningen står NSU faktiskt som en värdefull aktör på den nordiska forskningsarenan. Till sin karaktär är NSU dessutom rätt unik eftersom vi varken räknar poäng eller ger vitsord, utan istället strävar efter att skapa en öppen och fördomsfri miljö där tankeutbyte och diskussioner är i fokus. Vårt tvärvetenskapliga angreppssätt gör det möjligt att belysa problemställningar från olika vinklar och således skapa en grogrund för nyskapande forskning.

Vinterns symposier är intressanta och mångfasetterade och jag hoppas att de lockar många nya forskningsstuderanden till NSU. Eftersom NSU är en dynamisk organisation är det lätt att engagera sig och själv vara med och påverka hur symposierna och konferenserna utformas. Koordinatörerna och sekretariatet hjälper gärna med information om vår verksamhet och om de förestående vintersymposierna.

Jag hälsar såväl nya som gamla NSU-are välkomna att delta i våra vintersymposier!

Giambattista Vico

Essä

Anssi Hynnen

Ifall det är rätt av er att kräva en definition av 'visdomen' av mig, är det då inte rätt av mig att kräva en definition av vad som är det mest självklara? Finns det överhuvudtaget något ord vars betydelse av naturen är klarare än detta ord: 'visdomen'? (Augustinus: *Contra Academicos*, I, 15)

Giambattista Vico och visdomen

Västvärlden följde **Descartes** och definierade visdomen på nytt: att vara vis fick betydelsen att erhålla användbar kunskap, och med 'användbar' menades allt oftare användbar i materiellt avseende. I praktiken innebar det här att den traditionella, moraliska idén om visdomen inte längre ansågs vara ett regelrätt mål för den filosofiska sökan.

Men visdomens traditionella idé hade också sina förespråkare. Den främsta av dessa var samtidigt en av de mest framstående kritikerna av det kartesianska tänkandet: napolitanen **Giambattista Vico**. För Vico betydde visdomen "kunskap om både mänskliga och gudomliga ting". Den här tanken härstammade från stoikerna **Cicero** och **Seneca**, och återupplivades av renässanshumanisterna. Den vichianska idén om filosofin inkluderade historia, rättstänkande, pedagogik och retorik – lärdomens fält som traditionellt räknas till den etiska domänen av vår värld. Vico ansåg att den kartesianska besattheten av 'metoden' var mer än potentiellt skadlig för vår kunskap om människan. Enligt hans uppfattning kan vi inte organisera den praktiska kunskapen om mänskliga ting enligt den geometriska metoden (som var det högsta modet) – hur skulle vi kunna göra det, när den handling om kunskap som inte uttömmande kan uttryckas i påståenden?

Vico talar om visdomen på många ställen i sina skrifter. I det följande koncentrerar jag mig på fyra av dessa: först de inaugurala talen, där han målar inför våra ögon en bild av vad studerandena borde förvänta sig av sina studier vid universitetet. (De här orationerna är översatta till engelska som *On Humanistic Education*.) Något annorlunda är sättet på vilket han kontrasterar de humanistiska studiernas mål och metoder med den kartesianska metoden i det sjunde talet, som publicerades separat som *De nostri temporis studiorum rationae*, på engelska *On the Study Methods of Our Time*. Senare, i *De Antiquissima Italorum Sapientia*, (*On the Most Ancient Wisdom of the Italians*), går Vico längre med sin kritik av Descartes. Han vill återupptäcka "de antika italiernas" tankar om visdomen för att visa oss vad vi borde räkna

som visdom (och, låt oss inte glömma: han gör detta också i syfte att vinna trovärdighet för sitt filosofiska program). Och slutligen i *Scienza nuova*, Den nya vetenskapen, vill Vico att vi lär oss att uppmärksamma och förstå de forna människornas "poetiska visdom". Vicos nya vetenskap skall visa oss vad visdom var – och är – genom att skriva "människornas idéers, vanors och gärningars historia".

Sjätte orationen

I den sjätte orationen, i vilken han presenterar den mest kompletta versionen av sin teori om utbildning, påstår Vico att människan består av tre ting: *mentem*, *animum et sermonem*, tänkande själ, ande och förmåga för språk. Eftersom vi av naturen är mänskliga och inte gudomliga, har alla dessa tre sina brister. Vårt språk är otillräckligt, våra tankar förvirrade av opinioner, och vår ande korruperad av last. Den humanistiska utbildningens syfte är att råda bot på detta, och sättet på vilket allt skall göras måste vara en kombination av vältalighet, kunskap och dygd (*eloquentia, scientia, virtus*). "All visdom innefattas av dessa tre utmärkta ting – att veta med visshet, att handla rättfärdigt och att tala värdigt."

Vico intresserar sig för två ting på en gång: studiernas mål och ordningsföljd. Enligt honom följer det mänskliga jagets utveckling vissa stadier, och påbörjandet av de olika studierna måste följa den här utvecklingen. Eftersom barn har goda minnen, är det en god idé att lära språk (dvs latin, grekiska och i några fall hebreiska) till de yngsta. Tonåringar får lära sig matematik, vilken kräver att man skapar bilder i sin själ. Efter detta är de unga vuxna kapabla att resonera abstrakt, och är således mogna nog att påbörja studierna i fysik. Och slutligen får de mognande studenter som behärskar fysiken börja med studierna i metafysik, teologi, och allra sist studierna i "prudentia i mänskliga angelägenheter samt rättsteori, vilken borde kombineras med vältalighet".

Målet för utbildningen är visdom. Återigen får vi lägga märke till att detta begrepp är allt annat än lättfångat. Samtidigt som Vico talar om visdomen som studiernas mål, använder

han sig av den som ett instrument som leder till andra mål – till exempel, att bli en människa som är till gagn för sitt samhälle (i likhet med Orfeus och Amfion, som han skriver). Visdomen var verksam i historien: den manade den ensamma människan till att sluta sig samman med andra, dvs ”från egenkärlek till upprätthållandet av det mänskliga samhället, *humanitatem*, från slöhet till meningsfullt arbete, från otyglade friheter till liv i enlighet med lagen” – och inte nog med detta: visdomen låg bakom de lika rättigheter som möjliggjorde samhällets fortbestånd genom att sluta samman de svaga med de starka.

Vicos tidiga tankar om visdomen kan således förstås som en kombination av självkänedom och rättfärdighetens dygd. Människan som känner sig själv är en rättfärdig människa som förstår sina medmänniskor, och det mänskliga samhället består av dessa rättfärdiga människor.

De nostri

Det sjunde öppningstalet var den enda av Vicos orationer som universitetet i Neapel ansåg vara värd att publicera. Denna oration känner vi under namnet *De nostri temporis studiorum rationae*, och i den vill Vico jämföra sin tids studiemetoder med dem som var gällande i antiken. Med modern utbildning förstår Vico utbildning enligt den kartesianska metoden. Tanken var, som bekant, att allting, dvs allting som är värt att veta, borde läras ut med början i enkla, klara idéer. Från dessa skulle studenterna med sitt förnuft som rättesnöre avancera till mera invecklade sanningar. Rivalen till denna form av pedagogik var den retoriska traditionen, vars rötter låg djupt inne i antiken. Konkreta iakttagelser med hjälp av fantasin och minnet skulle leda oss på vägen till förståelse av världen runt oss och att leva vårt liv rätt.

Menar Vico att vi borde välja den senare av dessa två i stället för den första, som snabbt blev allt populärare? Det tror jag inte. Han vill ställa sig som förmedlare; hans budskap kombinerar konservatism med tolerans. Vi borde omsorgsfullt välja de rätta sätten att utbilda de yngre generationerna – de rätta sätten i pluralis, eftersom ingen metod räcker långt ensam. Eftersom barnens fantasi är starkare än deras förnuft, måste vi undervisa våra barn med detta i tankarna. Låt barnen först uppfatta likheter respektive olikheter var dessa står att finna, och hjälp dem sedan att finna positionen mellan de två extrema, vilken alltsomoftast är den korrekta. Det här kan göras med hjälp av retorikens antika konst.

Vico vill inte förneka den moderna vetenskapens framgångar; han är ute efter att visa dess begränsningar. Den nya matematiska metoden kan förvisso hjälpa oss på sätt som vi ännu inte ens har drömt om, men det här betyder inte att vi borde avskaffa allt som vi kan lära oss av retoriken och antikens visdom. Det viktigaste i utbildningen är inte vältaligheten eller *prudentia*, utan någonting som studenterna borde lära sig naturligt då de avancerar i sina studier: nämligen *sensus communis*. Vicos budskap är: vi behöver träna vår *sensus communis* för att kunna vara i stånd att använda den moderna metoden, och även efter att vi är vana vid denna metod, borde *sensus communis* inte glömmas bort.

Grogrunden för *sensus communis* är sannolikheten, inte den abstrakta sanningen. Såsom **Gadamer** har påpekat, inbegriper den vichianska *sensus communis* mycket mera än den för-

Vårt språk är otillräckligt, våra tankar förvirrade av opinioner, och vår ande korrumpad av last. Den humanistiska utbildningens syfte är att råda bot på detta, och sättet på vilket allt skall göras måste vara en kombination av vältalighet, kunskap och dygd...

måga som kombinerar våra sinnen. Den skall snarare förstås som ett gemensamt, kollektivt sinne för vad som är sant och vad som är rätt; ett sinne på vilket det mänskliga samhället är grundat. Att utveckla detta sinne är väsentligt för vårt liv i detta samhälle. Vad Gadamer säger angående den aristoteliska *phronesis* och de romerska stoikernas *sensus communis* gäller även för Vico:

”För att uppfatta och att på moralisk nivå kontrollera en konkret situation måste vi inordna det givna under det allmänna – dvs det mål som vi stävar efter för att göra det goda. Följaktligen förutsätter det en riktning för viljan – dvs ett moraliskt varande (*hexis*). Därför tycker Aristoteles att ‘phronesis’ är en intellektuell dygd. Han ser det inte enbart som en förmåga (*dunamis*), utan som ett fastställande av ett moraliskt sätt att vara som inte kan finnas till utan summan av de ”etiska dygderna”, vilka i sin tur inte kan finnas till utan det. ... Det är inte enbart praktisk klokhet och allmän begåvning. Skillnaden mellan vad som borde och vad som inte borde göras innefattar skillnaden mellan anständigt och oanständigt, och förutsätter således en moralisk hållning, som det fortsätter att utveckla.” (*Wahrheit und Methode*, I, 1, B, ii).

De Antiquissima

Vico fortsätter med sin Descarteskritik i sin nästa bok, *De Antiquissima Italorum Sapientia*. Den kartesianska rörelsen hade skadat den humanistiska utbildningen, såsom Vico noterar i ett brev till *Giornale de' letterati*:

”Nu läser ingen de antika filosoferna, eller så händer det mycket sällan. [...] Och ifall någon händelsevis läser en antik filosof, läses denne i översättning, eftersom man i dagens värld, i enlighet med vad Descartes har sagt, anser språkstudier vara onödiga. Han brukade säga: ”Att kunna latin är att kunna lika mycket som Ciceros kammarpiga”, och eftersom samma appliceras på grekiskan, har studierna i dessa två språk lidit avsevärd skada[.]

Vi upptäcker nya metoder, det är sant, men vi upptäcker inga nya ting; våra upptäckter är stulna från experimentalisterna och förklädda med de nya metoderna. Metoden är ett bra ting att upptäcka när man kan organisera elementen med den. Detta lyckas fullständigt endast i matematiken; i fysiken är det omöjligt. Men vad som är av största betydelse är införandet av skepticism förklädd som sanning, eftersom varje problem skapar ett system, vilket betyder att det inte finns någon gemensam mark på vilken vi kan stå och av vilken särskilda ting kan var beroende. Aristoteles uppmärksammar denna last i enfaldiga människor som vill härleda allmänna regler för livet från varje enskild händelse. Vi står förvisso i tacksamhetsskuld till Descartes som [...] ville ha ordning i tänkandet; [...] men att vi bara skulle lita på hans omdöme och bara på den geometriska metoden – det är för mycket be-
gärt.”

Vi kan endast ha sann kunskap om det som vi själva har skapat (till exempel matematik); naturen, som i viss mening är Guds artefakt, kan endast Gud ha perfekt kunskap om.

I *De Antiquissima* vill Vico återupptäcka de äldsta italiernas visdom. I praktiken går han tillväga genom att dechiffrera etruskernas och joniernas visdom på både filosofiskt och filologiskt vis. Vad är det han hittar? "[*Verum esse ipsum factum*]", det sanna är utbytt med det skapade. Vi kan endast ha sann kunskap om det som vi själva har skapat (till exempel matematik); naturen, som i viss mening är Guds artefakt, kan endast Gud ha perfekt kunskap om. Vico organiserar den mänskliga strävan efter kunskap i en enkel hierarki där nivån av det mänskliga "skapandet" bestämmer nivån av vissheten vetenskapen i fråga kan nå. Senare fortsätter han med att göra det kraftiga påståendet att de humanistiska vetenskaperna (eller hans 'nya vetenskap') är de vissaste av alla, eftersom det är vi själva som "skapar" vår historia, våra vanor, vårt språk och vårt samhälle.

Vico hade tidigare talat om självkänedom som den visdom vi alla strävar efter; den visdom som behövs för att vi skall kunna leva som rättfärdiga människor. Det är intressant att lägga märke till att i *De Antiquissima* betraktar Vico etiken som den ovissaste av alla vetenskaper han nämner. Tydligt hade han inte – åtminstone för den stunden – tänkt att moralen och självkännedomen skulle kunna överlappa varandra, eller kanske snarare: han hade inte tänkt på förhållandet mellan den abstrakta vetenskapen om moralen och moralen förstådd som grunden för våra handlingar.

I sina tidigare orationer och i *De nostri* hade Vico gjort en moralisk poäng: för att bevara mänskligheten såsom vi känner den, måste den humanistiska visdomen hos våra förfäder fortleva vid sidan om den nya vetenskapliga kunskapen och dess tillämpningar. *De Antiquissima* fortsätter enligt samma riktlinjer genom att visa att det egentligen inte finns någonting nytt i Descartes tänkande; "nytt" i den mening att de antika inte skulle kunnat uppfatta det. Dessa idéer förbinder han med sökan efter de gamla italiernas visdom medelst etymologiska studier (såsom Platon hade gjort i *Kratylos*).

Scienza nuova

Behandlingen av visdomen i Vicos *opus magnum* avviker från de tankar Vico har lagt fram i sina tidigare skrifter. I *Scienza nuova* är Vico inte längre uttryckligen intresserad av etiken. Detta är antagligen orsaken till varför det hittills inte har visats något större intresse för förhållandet mellan Vicos filosofi och hans tidevarvs moralfilosofiska teorier. Men när vi läser *Scienza nuova* tillsammans med hans tidigare arbeten samt de klassiker som Vico av allt att döma kunde utantill, kan vi komma fram till ett och annat angående Vicos senare filosofi och moralfilosofin.

Den andra boken i *SN* heter "Della sapienza poetica", "Om den poetiska visdomen". I början av boken, definierar Vico visdomen i allmänhet: "Visdom är den förmåga vilken styr alla de förmågor genom vilka vi tillägnar oss alla de vetenskaper och konstarter som utgör mänskligheten." Från första början blir det klart att Vicos projekt är allt annat än irrelevant när det gäller moralfilosofi. Vicos nya vetenskap är den

universalnyckel med vilken vi öppnar dörren till det dunkel som omhuldar mänsklighetens ursprung. Genom att omtolka den antika "poetiska visdomen" ("poet" betyder ursprungligen "skapare" i grekiskan. *SN*, §376) kommer vi att förstå hur mänskligheten blev sådan som den är.

Vico säger att människan består av två delar: själ och ande – eller, med andra ord: förnuft och vilja. Dessa två är allestädes närvarande i den nya vetenskapen. Vi skulle kunna säga att Vicos projekt är "kunskapens humanisering" genom att kombinera de två: vi behöver både *sanning* och *visshet*. Själens vänder sig mot det eviga, såsom hos Platon. Filosofin är den disciplin som "begrundar förnuftet", vilket resulterar i kunskap om det sanna – ju mera allmän denna kunskap är, desto närmare sanningen når den. Människans vilja är riktad mot det goda för mänskligheten. Vetenskapen som "iakttagert det som den mänskliga viljan är upphovsman till" heter filologi i Vicos terminologi. Denna vetenskaps resultat blir vissa då den forskar i "det särskilda".

Vico menar att filosoferna som har tillbringat sin tid med att kontempera det allmänna, det oföränderliga, det eviga, har glömt vad det är att leva i ett samhälle tillsammans med andra människor. Å andra sidan, de som inte har ägnat en tanke åt de "gudomliga institutionerna" löper en annan risk: de kan förlora kontakten till vad som är gudomligt i oss: sanningen. Vicos nya vetenskap, en sammanställning av filosofi och filologi, visar oss (med hjälp av sann visdom) hur de mänskliga institutioner har blivit vad de är, och hur vi borde styra dem för att nå det högsta goda.

Litteratur.

Giambattista Vico:

- *Autobiography. The Autobiography of Giambattista Vico.* Tr. by Max Harold Fisch & Thomas Goddard Bergin, Ithaca and London: Cornell University Press 1995 (1944).
 - *Le Orazioni. Le Orazioni Inaugurali 1699-1707.* A cura di Gian Galeazzo Visconti. Bologna: Centro di Studi Vichiani 1982.
 - *ORATIONS. On Humanistic Education (Six Inaugural Orations).* Tr. by Giorgio A. Pinton and Arthur W. Shippee, Ithaca and London: Cornell University Press 1993.
 - *DE NOSTRI. On the Study Methods of Our Time.* Tr. by Elio Gianturco, Ithaca and London: Cornell University Press 1990 (1965).
 - *DE ANTIQUISSIMA. On the Most Ancient Wisdom of the Italians.* Tr. by L.M. Palmer, Ithaca and London: Cornell University Press 1988.
 - *SN. The New Science of Giambattista Vico.* Tr. by Thomas Goddard Bergin and Max Harold Fisch, Ithaca and London: Cornell University Press 1984 (1948).
- På danska: *Den nye videnskap.* Översättning Arne Jørgensen,

- Engell, James: "Leading Out Into the World: Vico's New Education", *New Vico Studies* 1985, 33-47.
- Gadamer, Hans-Georg: *Truth and Method: Second, Revised Edition.* Translation revised by Joel Weinsheimer and Donald G. Marshall. New York: Continuum 1998.
- Jaeger, Werner: *Paideia: the Ideals of Greek Culture I-III.* Tr. by Gilbert Highet, Oxford: Basil Blackwell 1946-1947.
- Jayne, Sears: *John Colet and Marsilio Ficino.* Oxford: Oxford University Press, 1963.
- Lilla, Mark: *G.B. Vico: The Making of an Anti-Modern.* Cambridge, Mass.: Harvard University Press 1993.
- Lobkowitz, Nicholas: *Theory and Practice: History of a Concept from Aristotle to Marx.* Notre Dame and London: Notre Dame University Press 1967.
- Mali, Joseph: *The Rehabilitation of Myth: Vico's 'New Science'.* Cambridge: Cambridge University Press 1992.
- Mooney, Michael: *Vico in the Tradition of Rhetoric.* Princeton, NJ: Princeton University Press 1985.
- Peperzak, Adriaan: "Life, Science, and Wisdom According to Descartes", *History of Philosophy Quarterly* Volume 12, Number 2, April 1995, 133-153.
- Rice, Eugene F.: *The Renaissance Idea of Wisdom,* Cambridge, Mass.: Harvard University Press 1958.
- Verene, Donald Phillip: "Preface", *DE NOSTRI* (1990), ix-xix.
- "Introduction: On Humanistic Education", *ORATIONS* (1993), 1-27.

NSU kort och okomplicerat!

NSU:s vetenskapliga forskning och studier baseras på projekt. Projektet är sammansatta av deltagare från alla länder i Norden. Sammanhållande kraft för projekten är projektledaren. Varje projekt utgår ifrån en projektbeskrivning, som godkänts av NSU:s högsta beslutande organ. Inom NSU pågår ett flertal olika tvärvetenskapligt orienterade projekt samtidigt.

Projektet sammanträffar och utbyter forskningsresultat vid åtminstone två gemensamma konferenser per år. Alla projekt sammanträffar varje år för en gemensam sommarkonferens i ett nordiskt land, dit du kan få subventionerad resa. Varje projekt anordnar även separat vinterkonferens. Varje enskilt projekt är geografiskt förankrat vid i princip varje universitetsort i Norden, och arbetar lokalt med sammankomster i varje vecka eller månad. Vill du delta i ett etablerat projekt kan du anmäla dig till respektive projektledare. Vill du bli projektledare eller har du idéer för att skriva en projektbeskrivning? Kontakta sekretariatet eller någon i styrelsen.

Nordiska Sommaruniversitetet – hela året!

Nordiska Sommaruniversitetet (NSU) är en organisation och nätverk för forskning och studier tvärs genom de Nordiska länderna och de akademiska disciplinerna. Även om ordet sommar finns i namnet, så har NSU verksamhet hela året.

Språk

De tre arbetsspråken är danska, norska och svenska. Även engelska förekommer som samtalsspråk vid sammankomster, där språksvårigheter råder.

Studiekretsar, manchetter och studieprogram

Den tvärvetenskapliga forskningen och studierna baseras på studiekretsar (projekt). Studiekretsarna är sammansatta av deltagare från alla länder i Norden. Sammanhållande kraft för studiekretsen är den nordiska koordinatören (projektledare). Varje studiekrets utgår ifrån en manchet (projektbeskrivning). Studieprogrammen (projektens verksamhet) inför kommande år presenteras i höstnumret (nr. 2) av denna tidskrift. I vårnumret (nr. 1) beskrivs den förestående sommarsessionen (NSU:s årliga sammankomst i ett nordiskt land).

Lokala studiekretsar

Studiekretsarna är också organiserade geografiskt. Till varje studiekrets hör lokala studiekretsar. Varje nordisk universitetsstad har i princip en lokal studiekrets för varje krets. De lokala studiekretsarna har möten under hela året, veckovis eller månatligen. Kontakterna från de lokala studiekretsarna till studiekretsen sker genom den nordiska koordinatören.

Vintersymposier

Under vintern samlas studiekretsarna till ett vintersymposium, som hålles under första kvartalet under året. Symposiet, som brukar vanligtvis vara under cirka en eller en halv vecka, sker i ett nordiskt land och här presenteras studieresultat från lokala verksamheter, samt sker planläggning av kretsens verksamhet för sommarsessionen.

Sommarsessionen

De 5 nordiska länderna skiftar värdskapet för sommarsessionen, dit samtliga studiekretsarnas deltagare har möjlighet att mötas. Studiekretsarna har egna program för verksamheten under dagtid, men möts gemensamt under program som t.ex. inbjudna föreläsare. En stor del av

sommarsessionens övriga tid fylls även av kulturella och sociala program.

Representantskap och styrelse

NSU:s högst beslutande organ är representantskapet. Representantskapet möts under sommarsessionen, och beslutar om nya studiekretsar och värderar kvaliteten för pågående kretsar. Representantskapet väljer också NSU:s styrelse, som står för det kontinuerliga arbetet under året.

Publikationer

NSU har en tidskriftsutgivning och en skriftserie. I Information fra Nordisk Sommeruniversitet publiceras essäer, studieprogram, och planer för sommarsessionen. Denna tidskrift kan fritt rekvireras av alla som överväger att delta i en studiekrets eller som redan deltar. Den kan även nedladdas från Internet. I serien NSU Press publiceras monografier, antologier, och artiklar som resultat av eller som bruk för NSU:s studieverksamhet. Varje studiekrets förväntas utge minimum en publikation som resultat av sitt arbete.

Internet

NSU kommunicerar och förmedlar även information via Internet. Hemsidan innehåller kortfattade beskrivningar över NSU:s olika verksamheter och uppbyggnad.

Webbadressen är:

<http://www.nsuweb.net>

Sekretariatet kontaktas via:

sekretariatet@nsuweb.net

Lokala kontaktpersoner

NSU har lokala kontaktpersoner i ett flertal av Nordens universitetsstäder. Kontaktpersonen kan hjälpa intresserade att ta del av mer information om NSU eller kontakter med studiekretsarnas nordiska koordinatörer.

Kontakt med NSU

Om du är intresserad av att delta i arbetet hos en viss etablerad studiekrets, kan du kontakta den nordiska koordinatören för studiekretsen, din lokala kontaktperson vid ditt Universitet eller NSU:s sekretariat för att få hjälp.

Etablering av nya studiekretsar

Har du en ny idé för en studiekrets är du välkommen att utarbeta förslag till manchet där projektet beskrivs. Närmare information kan du få från sekretariatet.

Set Lonnert

Krets 1: Space, Place and the Body – nordiske geografier i forandring:

Grænser, identitet og konstruktionen af sociale rum

"When we speak of landscapes of modernity, postmodernity, postcolonialism, consumerism, fear, marginality, or spectacle, we simplify just as radically, and perhaps with no more justification than did Burgess with his bland "commuter zone." As geographers, we would do well to remember that places and patterns are always more complex than is implied by the way we label them" (Harris & Lewis 1999, 636)

Overalt skyder nye landskaber op mens gamle brydes ned. Samtidig skabes der nye grænser i rummet – både fysisk, socialt og mentalt. De kan nogle gange ses, ofte også mærkes på en tur igennem f.eks. det urbane landskab. Grænsen er simpelthen en integreret del af rummets kontinuerlige forskellig- og foranderlighed.

Som geografisk begreb og fænomen er grænsen interessant og har været det så længe geografien har eksisteret – grænsen er således et af geografiens væsentligste deskriptive og analytiske begreber, der er en del af geografiens fokusering på forståelsen af processerne bag (socio)rumlige forskelle. Tidligst via de magtfulde kartografiske værktøjer – kortbladene – blev repræsentationer af rummet konstrueret både på global, regional, national og lokal skala og brugt til løsning af grænsestridigheder (Livingstone 1992), siden er studiet af den sociale konstruktion af grænser blevet et nyt studiefelt inden for humangeografien.

Sydhavnen – konkret materialiseret grænsedannelse eller socialt konstrueret betydningstilskrivning?

I en søgen efter at forstå grænsens genese er det urbane rum et nærliggende sted at starte. Forskellige kvarterer i byen er igennem tiderne blevet tillagt forskellige identiteter – nogle var 'arbejderkvarterer' og andre var 'overklassekvarterer'.

På østsiden af 'Sydhavnsgade – med fronten ned til Teglværkshavnen i Københavns Sydhavn – er der i løbet af de seneste år skudt en række 'glas-stål-beton' bygninger op – disse huser transnationale firmaer som Nokia og Eriksson og indeholder i dagtimerne masser af højtuddannet arbejdskraft, der drager hjem til forstæderne eller til de gentrificerede indre-by kvarter om aftenen. Disse firmaer og deres arbejdere er repræsentanterne fra den såkaldte 'kreative', 'nye' transnationale økonomi (Asheim & Clark 2001; Lund Hansen et. al., 2001; Smith 2001). Mod vest – og vendt væk fra havnefrontens lyksaligheder – er billede et andet. Her er det tekster som: "Arbejdernes kooperative byggeforening anno 1923", der pryder facaderne på ejendommene der fortrinsvis består af toværelses lejligheder. Ifølge statistikken fra Københavns Kommune er beboerne i Sydhavnen de (økonomisk) fattigste i Københavns Kommune, de arbejder hverken for Nokia eller Eriksson, men er i stort omfang på offentlig forsørgelse og

før- og folkepensionister udgør en væsentlig del af indbyggerne. Der til kommer massive sociale problemer – mange af bydelens boliger er almene og det betyder at kommunen har anvisningsret til den del af dem.

Sydhavnsgade i Københavns Sydhavn er en grænse, hvad end vi vælger at fokusere på den materielle eller den mentale grænsedragning. *Materielt* er gaden grænsen imellem to repræsentationer af oppositionelle rum: Mod øst fronten i den nye økonomi og mod vest bagtroppen. Socialt er det den 'nye' arbejder kontra den 'gamle' – med tilhørende forandret adfærd. Og samtidig italesættes de to repræsentationer som værende forskellige udgaver af den senmoderne by, dvs. forskellige forestillinger der er omgivet af mentale grænser mellem et kreativt progressivt rum og et marginaliseret, nærmest tilbagestående rum. Men hvad gemmer der sig under kategorierne og hvad betyder de videnskabelige benævnelser af forskellige rum for praksis – for livet i rummene, for rummets identitet? Kan man overhovedet reducere de to rum til hhv. et kreativt rum og et marginaliseret rum?

Grænser, identitet og konstruktion af sociale urban rum

Grænsedannelse er dog også et politisk fænomen hvor relationen imellem 'os' og 'dem' kommer i spil i en søgning efter at konstruere regionale identiteter via by- og regionalpolitiske initiativer. Man søger således fra politisk side at etablere en grænse omkring en region og tillægge regionen en identitet, der ikke altid er forankret i det eksisterende men i stedet i ønsket om en kommende gylden fremtid – f.eks. den 'nye' økonomi. Den regionale og urbane identitet bliver således en væsentlig ingrediens i skabelsen af en konkurrencedygtig økonomi.

Men det skaber også inddirekte 'mod' identiteter, som Sydhavnen er et eksempel på – dvs. hvor identitetskonstruktionen virker som en afledt, ikke-planlagt effekt af de aktive identitets- og grænsedannelsesprocesser i bypolitikken. Det ligger således i selve gennemførelsen af urbane udviklingsstrategier, at konstruktioner af urbane og regionale konkurrencedygtige identiteter gennem bypolitiske besværgelser, forestillinger og strategier virker komplekst og dialektisk ned på de lokale sociale rumligheder og nye forestillinger om byens sociale rum.

Når der 'identitetesreguleres' og skabes nye grænser, betyder det også at den trukne linies eksistens kommer til debat. Netop fordi nye grænsedragninger legitimerer nye politikker og diskurserne om disse (nye) meningsfulde enheder. Dette ses også i eksemplet med Sydhavnen – betegnelser som en 'socialt tung' bydel giver f.eks. Københavns Kommune mulighed for at føre en boligpolitik, der søger at favorisere de, der kommer 'udefra', som har arbejde og som mangler et sted at bo – legitimeret ved at søge at få flere "socialt og økonomisk bæredygtige" borgere til at flytte til bydelen (Lund Hansen et.

al. 2001). Under de pæne ord fornemmes dog en boligpolitik, der reelt fungerer som aktiv del af den politiske besværgelse om en Øresundsregion som et geografisk kraftcenter i en ny transnational (kreativ) økonomi. Bolig- og erhvervspolitikken mv. er rettet ind i forhold til de overordnede visioner – det handler om at tiltrække og fastholde den rigtige arbejdskraft, hvorfor boliger til 'ansatte' prioriteres højere end boliger til f.eks. bolig- og arbejdsløse enlige mødre. Derved skaber man nye sociale rum i byen – og Sydhavnen tænkes således i stigende grad med i denne Øresundskonstruktion, der altså er en nærmest altomfattende italesættelse af Øresundsregionen som en 'reel' imaginær geografi.

Kompleksitet og dualitet

Hvorledes kommer vi bag de konstruktionsmekanismer der er med til at konstituere disse forestillinger om rummet – for eksempel Sydhavnens socio-rumlige segregerede geografi? Ofte er det modsætningsdefinitionen og den accepterede opfattelse, specielt i medierne, af hhv. vindere og tabere i denne nye økonomiske tid der trænger sig på og gør grænsen endnu mere virkelig. Et af problemerne med geografis forståelse og behandling af grænser synes at være nogle fastlåste og/eller duale konstruktioner af de analytiske kategorier, men **Harris & Lewis** (1999) minder os om at virkeligheden er meget mere kompleks end som så. Dette er også sociologen **Eviatar Zerubavels** (1991, 2-3) pointe i bogen "The Fine Line":

Boundaries are normally taken for granted and, as such, usually manage to escape our attention. ... In order to make them more "visible," we must suspend our usual concern with what they separate and focus instead on the process by which we cut up the world and create meaningful entities. ... The way we draw lines varies considerably from one society to another as well as across historical periods within the same society. Moreover, their precise location, not to mention their very existence, is often disputed and contested within any given society.

Zerubavel peger på noget vigtigt, nemlig at søge bagom den måde vi deler verden op på i meningsfyldte enheder. For hvordan er det at disse enheder konstitueres som værende meningsfyldte studieobjekter – og dermed grænsedannende? Kunne enhedernes grænser konstitueres anderledes?

Den simple pointe er at grænser, (socio)rumlige identiteter og konstruktionen af sociale rum er stærkt kontekstafhængige, hvorfor det også er en forudsætning at overveje på hvilket rumligt niveau – hvilken skala – grænsen studeres, fordi det har konsekvenser for hvilke sociale rum og processer der skal søges bagom. En grænse og adskillelsen af meningsfyldte enheder kan således både studeres i et globalt eller transnationalt perspektiv (se eksempelvis **Smith** 2001), et regionalt perspektiv (se eksempelvis **Shore** 2000; **Petersson** 2001), i et nationalt statsligt perspektiv (se eksempelvis **Paasi** 1999a, 1999b, 2001) og et lokalt perspektiv (se eksempelvis **Pratt** 1999; **Sibley** 1995). Og hvad der også er væsentligt i forståelsen af de meningsfyldte enheder er hvilke kategorier der anvendes – til eksempel nationalisme, feminisme, eksklusion, intolerance, racisme, xenofobi, stigmatisering og marginalisering eller ligende. Grænser, (socio)rumlige identiteter og konstruktionen af sociale rum som stærkt

kontekstafhængige fænomener må således teoretiseres og studeres i en konkret rumlig sammenhæng.

Vintersymposiet på Færøerne

Øsamfundet er på flere områder ekstremt. For det første er der tale om havets ekstreme fysiske adskillelse af øerne fra omverdenen – et hav som dog samtidigt gennem århundreder har været øernes forbindelse til omverdenen. For det andet er øgruppen et sted hvor indbyggernes identiteter er splittet ved en mentale grænse mellem kolonimagten Danmark og det 'oprindelige' Færøerne – mellem de der ønsker og føler en samhørighed med Danmark og de der ønsker at løsrive sig fra Danmark. Hertil kommer påvirkninger fra identitetsskabene mekanismer som massemedierne og Internettet. For det tredje er der ligeledes også generelle spændinger i det sociale rum mellem center- og periferi, mellem tradition og fornyelse og mellem rural og urban til et helt eget og igen relativt ekstreme udtryk på Færøerne – herunder ikke mindst i hovedbyen Thorshavn.

Vintersymposium i kreds 1

Sted: Færøerne

Tid: 19.-21. april 2002

Koordinatorer

Anders Lund Hansen
Institutionen för kulturgeografi
och ekonomisk geografi
Sölvegatan 13, 223 62 Lund
email: anderslh@image.dk
tlf: (work) +46 46-222 84 23,
tlf: (home) +45 3254 5401
fax: +46 046-222 8401

Esben H. Paludan
Aggersborggade 5, 4. tv.
2100 København Ø
tlf. 35 26 00 31

Referencer

- Ashheim, B. & Clark, E. (2001) Creativity and cost in urban and regional development in the 'new economy'. *European Planning Studies*, 9, 7, 807-811.
- Clark, E (1998) *Öar*. Paper til installationsföreläsning, professor i geografi, ssk kultur-geografi, fredag den 9. Oktober, Universitetshuset.
- Harris, R. & Lewis, R. (1999) Constructing a fault(y) zone: misrepresentations of American cities and suburbs, 1900-1950. *Annals of the American Association of Geographers*, 88, 4, 622-39.
- Heinesen, W. (1972) *Panorama med regnbue*. København, Gyldendal.
- Livingstone, D. N. (1992) *The geographical tradition: episodes in the history of a contested enterprise*. Oxford, Blackwell.
- Lund Hansen, A., Andersen, H. T. & Clark, E. (2001) Creative Copenhagen: globalization, urban governance and social change. *European Planning Studies*, 9, 7, 851-869.
- Paasi, A. (1999a) Boundaries as social practice and discourse: the Finnish-Russian border. *Regional Studies*, 33, 669-680.
- Paasi, A. (1999b) The Political Geography of Boundaries at the End of the Millennium: Challenges of the De-territorializing World, in H Eskelinen et al (eds) *Curtains of Iron and Gold. Reconstructing Borders and Scales of Interaction*, Ashgate, Aldershot, 9-24.
- Paasi, A. (2001) Europe as a social process and discourse – considerations of place, boundaries and identity, *European Urban and Regional Studies*, 8, 7-28.
- Petersson, B. (2001) *National Self-Images and Regional Identities in Russia*, Ashgate, Aldershot.
- Pratt, G. (1999) Geographies of identity and difference: marking boundaries, in D. Massey, J Allen & P Sarre (eds) *Human geography today*, Cambridge, Polity, 151-167.
- Shore, C. (2000) *Building Europe. The Cultural Politics of European Integration*, Routledge, London.
- Sibley, D. (1995) *Geographies of exclusion. Society and difference in the West*. London, Routledge.
- Smith, M. P. (2001) *Transnational urbanism – locating globalization*. Blackwell, Oxford.
- Zerubavel, E. (1991) *The fine line*. New York, The Free Press.

Krets 2

Kropp och kultur

Det var en gång ...

En gång för länge sedan var människan en fullkomlig varelse, berättar en gammal grekisk myt. Hon var stark och klok och det fanns ingen skillnad mellan män och kvinnor, eftersom varenda människa hade båda könen inom sig. Gudarna älskade dessa fantastiska varelser, men efter ett tag började de känna rädsla inför människornas växande makt. De hade blivit för kloka, vackra och mäktiga, tyckte gudarna, och som straff skar de varenda människa itu, i två olika delar, den kvinnliga och den manliga.

Platon berättar denna historia i Symposium, och berättelsen är en version bland många andra som förklarar könsrollernas uppkomst. Gudarna, som själva var enkönade, uppfattade tydligen sin position som svagare på grund av människosläkets dubbelhet. Att vara antingen man eller kvinna uppfattade de som ett handikapp som dessutom var så allvarligt, att de hermafroditiska människorna hotade deras position. Lösningen att beröva människan hennes sexuella fullkomlighet resulterade i att även hon blev drabbad av samma handikapp och förlorade sin makt.

Gudarnas drastiska handling resulterade i uppkomst av två olika kroppar - den kvinnliga och den manliga. Hur de manliga och kvinnliga kroppshalvorna började konstruera sin sexuella identitet i den nya och förändrade situationen, berättar Platon inte, men senare tiders filosofer har utvecklat en omfattande diskussion om kroppens morfologi och dess förhållande till formandet av genus.

Nu finns tre tyngdpunkter

NSU: s Krets 2, *Kropp och kultur* har tematiken kring **kroppen och genus** som ett av tre huvudteman i vintersymposiet i **Oslo den 25.-27.1 2002**. Den manliga normen i förhållande till manligt kön, den manliga kroppen och den manliga identiteten kommer att diskuteras ur olika perspektiv, utan att kretsen ändå glömmet kvinnlighetens betydelse för formandet av genusystemet. Även den kvinnliga kroppen och hur den fungerar som grund för konstruktion av kvinnlighet utgör en viktig del av diskussionen.

Språket och kroppen är det andra huvudtemat. Vad är förhållandet mellan kroppen och språket? På vilket sätt uttrycker vi våra kroppar i språket och på vilket sätt formar den språkliga diskursen vår uppfattning om kroppsligheten? Hur återspeglar till exempel olika kroppsrelaterade metaforer vår kroppslighet och hur reproduceras maktförhållandena som definierar kroppen som ett objekt i dessa vardagsmetaforer?

Det tredje stora temat är **kropp och teknik**. Den västerländska kroppen är omringad av teknik dygnet runt. Men detta är inte allt; tekniken tränger sig även in i kroppen. Kroppen är genomsyrad av de tekniska diskurserna samtidigt som den blir föremål för rent konkreta tekniska (t.ex. medi-

cinska) åtgärder. Vilken roll tillägnas kroppen bland all teknik? Var drar man gränsen mellan människa och cyborg – och är det överhuvudtaget möjligt, eller ens nödvändigt?

Kretsen vandrar, tänker och söker kunskap

Hur hänger allt ihop? Går det att förstå kroppsligheten som den är? Går det att verbalisera kroppsligheten som den är? Vad kan menas med "som den är"? Hur kan vi ur olika perspektiv diskutera, uppleva och leva kroppen?

Detta var de frågor vi som präglade sommarsessionen i Kungälv sommaren 2001: att diskutera, uppleva och leva kroppen ur varierande utgångspunkter.

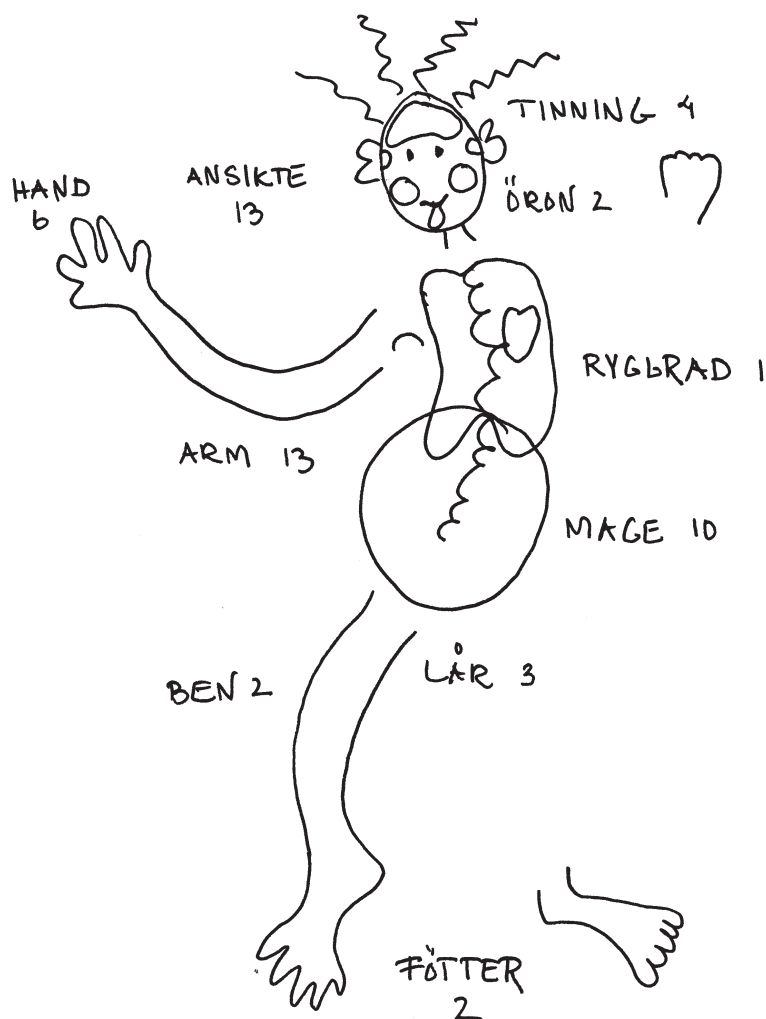
Maria Antas tog oss på en vandring "med röster och kroppar" genom tiderna och det vackra kulturlandskapet i **Carl von Linnés** och **Alva Myrdals** sällskap. Vi fick uppleva den historiska miljön i Kungälv genom dofter, färger, smaker, solens värme och den världsberömda botanikers beskrivningar av den svenska naturen – och hans mera omnipotenta föreställningar om sig själv som ställföreträdande gud och tidig övermänniska. Vi gjorde också anhalter vid tidig industrialisering och skolinstitutioner; platser för normering av kroppens status och funktioner som lever kvar ännu i moderniteten.

Michael Bryder ledde oss till en annan kultur. Upplevelser från Kina och iakttagelser av kulturella skillnader mellan det kinesiska och det västerländska sättet att uppfatta kroppsligheten ledde till diskussioner om etnicitet, och annanhet.

Harriet Abrahamssons analyserade sina erfarenheter av vikten av en helhetssyn på kroppsligheten i skådespelaryrket. Hon kallade sin presentation "Kroppslighet som en väg till kontakt. Upplevelse och uttryck i skådespelaryrket." Hon svarade också för närvaroövningarna som inledde hela symposiet.

Morten Ranums inlägg bar titeln "Byrummet som drömmespor." I andaktsrummet på Kungälv gestaltade han en mental rörelse genom den moderna storstaden, en sökan efter mening. Kanske den ligger dold i pulsen från de transportmedel vi använder dagligen i vår vardag. Tanken bygger på **Bruce Chatwins** skildring av australiska aboriginers tradition att orientera sig enligt s.k. songlines. Finns motsvarande orienterings- och meningsstrukturer i den moderna storstaden? Kanske – om vi upprepar våra egna rörelser gång på gång. Kanske det ur våra mekaniska praxis kan växa fram något rituellt.

Heli K. Vaaranens forskningsprojekt handlar om unga män som tillbringar sin fritid med att köra omkring i sina bilar i centrala Helsingfors. Hur maskulinitet konstrueras bland dessa män och på vilket sätt även den deltagande forskarens kropp blir utsatt för de olika situationerna som de unga männen upplever, var ämnet för ett av seminarierna. Titeln på in-

Kretsen Kropp och kultur är ett tvärvetenskapligt forum där kroppen står i centrum. Tematiken kring kroppen i förhållande till ontologin, kroppen som ett dualistiskt delat subjekt-objekt, den fenomenologiska kroppen och de olika konstruktivistiska teoriernas syn på kroppsligheten har hittills stått i fokus för seminarierna.

Kretsen är också ett kulturellt forum i ordets vidare bemärkelse, där kroppslighet närmas ur varierande kulturella perspektiv. Kroppen lever: den andas och dansar, vänder sig inåt och tar kontakt. Den talar och den är tyst.

Kretsens verbala tungomål är de skandinaviska språken och engelska.

Den skeva manliga kroppen i Henning Mankells *Mördare utan ansikte*. Kurt Wallanders ansikte och mage nämns flest gånger i boken. Ill: Tiina Mäntymäki.

lägget var "Finnish Identities and Constraints of Self-revelation."

Lotta Strandberg visade i sitt litteraturvetenskapliga föredrag "A Voice without a Face. **Michael Ontdaatje's** *The English Patient*" hur de olika karaktärernas subjektivitet bryter samman inom det semiotiska där spegelbilderna uteblir och rösten blir den enda representationen av det symboliska.

Eli Glomnes inlägg grundade sig på hennes nyutgivna bok *Allt jeg kan si*. Bokens undertitel är: språk, virkelighet og subjektets stemme. Delen som hon presenterade i somras fick titeln "At jeg ikke kan si alt, er verken en feil ved meg eller ved språket." I presentationen tog hon ställning bl.a. till språket som struktur och språket som handling utan att glömma att förknippa språket med det kroppsliga som en grundförutsättning för kommunikation och dialogism.

Själv berättade jag, **Tiina Mäntymäki**, om Kurt Wallanders mage och ansikte i **Henning Mankells** *Mördare utan ansikte*. I romanen blir dessa kroppsdelar centrala med tanke på hans manliga identitet. Samtidigt berättar de mycket om hans förhållande till kroppslighet. Hurdan är kroppen som konstrueras genom texten var frågan som jag ställde, och det visade

sig att trots att Wallander förkroppsligar de mest centrala västerländska dualismerna, finns det även utrymme för motstånd i hans kropp.

För tilläggsuppgifter om kretsens verksamhet kan man vända sig till kretsens koordinator Maria Antas. Kretsen har varit verksam i två år och går nu in i sitt tredje och sista år. Det oaktat välkomnar ständigt nya deltagare. Den som önskar hålla en presentation uppmanas att kontakta koordinatören senast den 10 december!

Vi ser fram emot ytterligare en spännande vintersession!

Välkommen!

Koordinator:

Maria Antas,
Skepparegatan 33 D 74
FIN-00150 Helsingfors
Tel. 358-40-754 03 81
e-mail: mantas@saunalahti.fi

Medkoordinatorer:

Annika Tudeer
Sofialundsgatan 6 B 47
FIN - 00570 Helsingfors
Tfn: +358 - (0)9 - 777 3338
e-mail: tudeer@cc.helsinki.fi

Krets 3

Videnskab – didaktik – etik

Formålet med krets 3, Vitenskap – didaktikk – etikk, er å fremme etisk refleksjon omkring de verdiene som styrer vitenskapen. Utgangspunktet er at vitenskapen ikke er verdinøytral; vitenskap og verdier kan ikke skilles fra hverandre. Det finnes verdier – oftest kalt normer – som angår vitenskapelig virksomhet, altså hvordan vitenskapelig viten dannes. Og det finnes verdier som angår anvendelse av vitenskapelig viten. Kretsen har som grunnleggende antagelse at vitenskap bør bedrives for å skape en bedre verden. Derfor er det viktig at så vel vitenskapsfolk som politiske beslutningstakere er bevisst de verdiene som styrer vitenskapen. Kretsen er opprettet både for å fungere som et forum for diskusjon og for å være pådriver for at vitenskapsetiske problemstillinger i større grad integreres i undervisning på høyskole- og universitetsnivå.

Kretsens første møte ble holdt i Oslo i februar 2001. Flere deltakere hadde på forhånd forberedt en skriftlig presentasjon. Presentasjonene stimulerte til flere interessante diskusjoner, om for eksempel dannelsesbegrepet, relativisme som en forutsetning for vitenskapskritikk og naturvitenskapelig ontologi, systemforståelse og natursyn. Kretsen forsøkte også å formulere en målsetting. Én viktig visjon er å nå ut til høyere utdanningsinstitusjoner slik at de i større grad innfører etisk refleksjon i undervisningen. Deltakerne var enige om at det beste er å følge de små skritts metode, dvs. å konsentrere seg om mindre delmål av gangen.

På vintersessionen 2001 definertes tillige kretsens foreløbige temaer, som fortsatt guider kretsens arbeide: vitenskabens ontologi og epistemologi; vitenskapen set i et sociologisk lys; og forandring af undervisningspraksis.

Kretsen ønsket også å se på mulighetene for å endre den tradisjonelle akademiske form. Håpet var at man ved å eksperimentere med møteform og organisering i større grad kan stimulere til kreativ tenkning og læring. På sommersesjonen i Göteborg i august var læringsteknikker et sentralt tema. Kretsen hadde hyrt inn en gjesteforeleser (**Pernilla Johannson**) til å snakke om teknikker man kan benytte for at alle deltakerne inkluderes og blir engasjert. Hun praktiserte først nogle 'åbne-op'-øvelser, som blev fulgt op af teknikker der skulle give grobund for at alle deltagere blev engagerede og kunne komme til ind- og udtryk.

På baggrund af seancen med Pernilla prøvede kretsen selv at praktisere de præsenterede øvelser og teknikker. Vi støtte på problemet med att försöka anpassa dessa nya tekniker med kretsen teoretiska innehåll. Svårigheten låg i att kombinera nya diskussionsätt med relevanta diskussioner. Här fanns en tendens till att vi antingen bara diskuterade form/metod, utan hänsyn till innehåll/problemställning eller tvärtom. Något för kretsen att jobba med är hur man ska lyckas med ett annorlunda angreppssätt, utan att mista fokus eller förlora sig i en-

bart formdiskussioner. Även frågan om det är möjligt att använda sig av ett "traditionellt vetenskapligt upplägg" och samtidigt förvänta sig att få ett förändrat utfall? Hur är det möjligt att förändra universitetsutbildningen om man bara tar hänsyn till det teoretiska innehållet? Arbetssättet påverkar. I vilket förhållande står teori och praktik? I ett dialektiskt?

Refleksion over egen praksis

På sommersessionen 2001 var krets 3s arbeide præget af blandt andet didaktiske overvejelser over egen praksis. Det blev til mange forskellige forslag, som kan samles i tre hovedpunkter:

1. Pauser. For at forbedre udbyttet af oplæggene ønsker krets 3, at der holdes pauser ca. hver 30 min. I den forbindelse bør deltagerne opfordres til at forlade lokalet og der udluftes.
2. Progression. Der blev ytret ønske om at kretsens arbeide ved de forskellige sessioner skulle dokumenteres til ære for evt. interesserede, som måtte være fraværende og for at hjælpe med at sikre progression i gruppens arbeide.
3. Ordstyrer. Der udvælges en ordstyrer i forbindelse med hver faglig session til at sikre punkt 1 og til at sørge for feedback til oplægsholdere med hensyn til stemmeføring, tempo og sprog. Desuden blev det diskuteret, om der skulle udpeges en referent til at sikre dokumentationen af såvel oplæg som diskussion.

Ovenstående punkter er tænkt som forbedringsforslag under udvikling. Det er tanken at overvejelserne over egen praksis på et tidspunkt skal samles i et manifest. Som et led i kretsens arbeide opfordres der til, at punkterne afprøves og videreudvikles, så kretsen gennem et fremtidigt manifest kan signalere, at kretsen også internt arbejder didaktisk og forsøger at forbedre vilkårene for alle deltagere på NSU.

Nærværende punkter blev suppleret af følgende stikord, som ikke uddybes nærmere:

Kredskulturchock vs. faglig fordybelse, interkreds-progression, progression mellem sommer- og vintersession, skemalagte pauser hver 30. min. på alle oplæg.

Vintersession 2002 – mellem reduktionisme og relativisme

Vintersessionen vil finde sted i København, den 8. til 10. februar 2002. Her vil vi følge de didaktiske principper skitseret ovenfor, ligesom vi generelt vil arbeide med at udvikle vores akademiske form i retning af inddragelse af alle deltagere. Vi søger også afklaring mellem den praktiske undervisnings-/formidlingsform og den teoretiske progression.

Vintersessionens teoretiske tema har denne gang overskriften "mellem reduktionisme og relativisme". Anledningen er at krets 3s første bogudgivelse vil blive præsenteret på Vinter-

ill: Synnöve Rabb

symposiet. Der er tale om en antologi "Mod strømmen – kritiske essays om videnskab og samfund", der er forfattet af aktive i foreningen Filosofisk Debatforum, som deltager i kreds 3s arbejde. Bogen er nærmere beskrevet i rubrikken "Nya böcker" andet steds i dette nummer af "Information fra NSU". Filosofisk Debatforum søger i bogen at udvikle en kritisk dialektik, som modvægt til to meget udbredte faglige og ideologiske tendenser: relativismen og reduktionismen.

Reduktionismen er særligt udbredt inden for økonomien og naturvidenskab, hvor virkeligheden i undervisningsmateriale og i forskningspublikationer – lettere karikeret – fremstilles som et ordnet system af mindstedele, som videnskab blot skal afdække. Er reduktionismen enerådende indenfor et fagområde, vil aspekter som ikke kan reduceres til disse mindstedele ofte blive betragtes som irrelevante, og derfor som noget der ikke er plads til i fagets faglige kerne.

Relativismen er fx udbredt inden for nogle humanistiske videnskaber, 'science studies' og grene af samfundsteorien. Relativistisk videnskab afviser bl.a. begreber som sandhed og objektivitet, hvilket i sin rendyrkede form gør det umuligt opstille almene kvalitetskriterier for den videnskabelige produktion. Det umuliggør også al tale om en forpligtigende videnskabsetik, idet etiske fordringer næste pr. refleks fejles af bordet med henvisning til situationers partikularitet.

Både reduktionismen og relativismen er blevet kritiseret for ikke at kunne levere epistemologisk tilfredsstillende rammer for skabelse af ny viden inden for kreds 3s fagområder. Reduktionismen kan ikke indfange komplekse fænomener, og relativismen kan dårligt producere almen viden overhovedet. Reduktionismen og relativismen har m.a.o. et epistemologisk problem.

Fælles for reduktionismen og relativismen er også at de begge vanskeliggør forsøg på at forbinde videnskab med en forpligtigende etik. Reduktionismen ser etikken som overflødig,

hvorfor den reduceres bort. Relativismen ser etisk refleksion som værende lokalt forankret. Begge strømninger har m.a.o. et etisk problem. Dette ser vi som et alvorligt problem, såfremt videnskab som institution skal være med til at gøre verden til et bedre sted at være.

Både det epistemologiske og etiske problem forbundet med reduktionismen hhv. relativismen, diskvalificerer efter vores mening disse ideologier eller verdenssyn som bærende elementer i forskning og undervisningen på de højere læreanstalter.

Valget af temaet "mellem reduktionisme og relativisme" skal ses som udtryk for den faglige progression vi ønsker der skal ske i kredsen. På vintersymposiet i Oslo i 2001 blev netop reduktionisme og relativismen kritiseret og debatteret. Desværre var alternativerne vanskelige at få sat i tale. Præsentationen af "Mod strømmen" og symposiets tema som sådan skal netop ses som aktive forsøg på at formulere sådanne alternativer.

Vi håber at både teoretisk interesserede såvel som mere praktisk orienterede kan samles om symposiets tema. Overskridelse af en-dimensionelle og fastgroede tanke sæt – hvad enten det er reduktionismen eller relativismen – synes nødvendige for at komme tættere på kredsens målsætning, nemlig *å fremme etisk refleksjon omkring de verdiene som styrer vitenskapen.*

Call for papers

Alle interesserede der ønsker at deltage i kreds 3s vintersymposium er velkomne. Man bedes tilmelde sig ved at henvende sig til en af organisatorerne (se neden for). Idet vi prøver at aktivere og involvere alle deltagere opfordres man enten til at indsende et paper der relaterer sig til temaet "mellem reduktionisme og relativisme" eller at melde sig som "formidlingsrådgiver", og dermed forpligtige sig på at give feedback på oplægsholderes præsentationer.

Indsendte papers behøver ikke være længere afhandlinger. Der kan fint være tale om korte bog anmeldelser, strøttanker eller lignende. Også beskrivelser af aktiverende formidlingsformer og konkrete "refleksion over videnskab"-initiativer, fx beskrivelser af nye kurser, modtages med glæde, og vil blive programmat.

Organisatorer af kreds 3s vintersymposium,
8. til 10. februar 2002 i København er:

Tom Børsen Hansen, koordinator (tbh@pugwash.dk),
Helen Fälldin (helen-f@algonet.se),
Micheline Egge Grung (micheline@prio.no) og
Karolin Lundström (karolinl@hotmail.com)

Medkoordinator

Kathrine Eriksen
Center for Naturfagernes Didaktik
Københavns Universitet
Universitetsparken 5
DK-2100 København Ø
Tlf.: 3532 0420
E-mail: kke@symbion.ki.ku.dk

Koordinator

Tom Børsen Hansen
Inst. M
Danmarks Farmaceutiske Højskole
Universitetsparken 2
DK-2100 København Ø
Tlf.: 3530 6121
E-mail: tbh@dfh.dk

Krets 4:

Mediefilosofi

NSUs krets "Mediefilosofi" ønsker å arbeide med ulike tematikker knyttet til media og medialitet. Et av de sentrale temaene for kretsens prosjekt vil være å undersøke medialitetes ulike eksistensformer, dens ontologi og epistemologi. Samtidig er kretsen vokst ut fra tidligere kretser knyttet til estetikk, og denne innfallsvinkelen vil også prege kretsen. Med andre ord ønsker kretsen å fokusere på media, men gjerne med en innfallsvinkel fra estetikken i bred forstand. Kretsen er ny og kommer på NSUs studieprogram fra 2002. Den har utgangspunkt i en manchett (prosjektbeskrivelse), men her vil vi presentere noen av de punktene som er sentrale for arbeidet nå i starten.

Medialitet og sansning

De ulike medier vi bruker, preger vår sansning og våre begreper. På mange måter gir det mening å hevde at de medier vi til en hver tid forholder oss til – og som derfor er historisk betinget – gir oss begreper vi kan lese verden eller "virkeligheten" gjennom. Et eksempel er hvordan begreper for bevissthet endres etter at man går inn i data-alderen. Nå omtales hjernen og hjernekapasiteten som harddisk, og datateknologiens språk anvendes for å forstå den menneskelige hjernen. Kanskje er dette det nærmeste *artificial intelligence* vi har kommet? Men mediene endrer også vårt forhold til sansningen. Klassisk sette deles sansningen inn i forholdet mellom nærsanser og fjernsanser, der øyner og ører kan sanse på avstand, mens smaks- og luktesansen og taktiliteten krever en nærhet. En medialisert sansning utfordrer ett slikt skille, slik at distansene endres.

På lignede måte ser vi også hvordan sentrale kategorier knyttet til tid og rom endres. For å ta et eksempel. Telefonene muliggjør samtaler mellom mennesker der rommets enhet ikke lenger er en forutsetning. Man kan snakke med en annen i *real-time*, uten at man trenger å være i nærheten av hverandre. Mobiltelefonen utfordrer endog stedsdimensjonen på en annen måte, idet man ikke lenger trenger å være lokalisert på ett sted – det samme sted som telefonene – for å kunne samtale. En annen teknologisk medieform, grammofonene, utfordrer også tidens enhet, idet man kan lagre en stemme å spille den av på et senere tidspunkt. Dermed kan man si at telefonen opphever den romlige begrensningen for stemmen, mens grammofonen i tillegg opphever den tidslige begrensningen.

Den medierte verden

Et av medias viktigste kjennetegn er opprettelsen av forbindelser. Bokstavelig betyr medium "det som er i mellom", og medieringen fungerer dermed i dette mellomrommet og skaper forbindelser mellom ulike størrelser. Mediefilosofien vil dermed også bli en tenkning rundt ulike former for medialiteter, også former som oppretter en verden av forbindelser. I våre dager er det vanlig å anvende nettverk som begrep for hvordan mediene griper inn i hverandre. Men det mediale kan en-

foto: Synnöve Rabb

dog sies å ha kosmologiske konnotasjoner, idet den verden av forbindelser som opprettes også skaper en livsverden. En historisk parallell her er hvordan kosmologiens eter ("det femte element") forstås som en vag størrelse som knytter verden sammen. Det samme begrepet finnes metaforisk i etermediene, der informasjonen beveger seg så å si gjennom luften og oppretter forbindelser. I et slikt perspektiv er mediefilosofien også knyttet til en kommunikasjons- og informasjonsfilosofi og også en teknologifilosofi. At mediene etablerer forbindelser finnes også eksemplifisert i mediefilosofiens *Ur-geschichte*, der mediebegrepet samtidig blir brukt om de teknologiske og de spiritistiske mediene. Også i spiritismen etablere mediene forbindelser, ikke minst mellom de levende og de døde. Friedrich Kittler viser også til hvordan de spiritistiske mediene hurtig begynte å kommunisere ved hjelp av noe som lignet morsealfabetet ("bankeånder"), altså en dimensjon ved den siste kommunikasjonsteknologien. Dermed finnes også forbindelser mellom de ulike mediernes domener.

Disse historiske eksempler viser hvordan verden blir mediert og forstått gjennom media. Slike historiske eksempler er samtidig også en utfordring til dagens situasjon, en utfordring om analyser av hvordan dagens medierte verden fungerer innenfor det kulturelle feltet.

Mediefilosofiens klassikere

Et viktig trekk i kretsens arbeide vil være lesninger av mediefilosofiens klassikere. Her tenker vi oss ulike fokus på den teknologiske og mediemessige utviklingens historisitet. Hvordan forholdet mellom mediehistorie og teknologihistorie fungerer sammen med, og utfordrer, den tankemessige historien, ulike kunstarters historie, og en generell tenkning rundt symbolske former. Det er vår hypotese at mediehistorien og den teknologiske historien med nødvendighet utfordrer og endrer tenkningen, og at man i samspeilet mellom disse historiene finner grunnleggende endringer i forhold til de symbolske formene. Et klassisk eksempel på dette er fortolkningene av trykkekunstens betydning for tankefigurene. Med utgangspunkt i slike korrespondanser vil vi også lese klassikerne, med det for øyet

å undersøke de symbolske formene i deres utvikling, altså ikke å undersøke dem etter at nye former har blitt etablert, men i den prosessen som etablere dem, in *media res*, så å si.

Selv om begrepet om mediefilosofiske klassikere både kan og bør utvides kraftig i forhold til historien, er det likevel liten tvil om at det ikke minst er knyttet til en form for modernisme at denne tenkningen blir sentral. Det er også ofte gjennom modernismens synsvinkel at førmodernistiske tekster kan leses som mediefilosofi. Fokuset på en modernistisk dimensjon her er ikke minst grunnet i den endringen vi ser i ulike medier innenfor den tidshorizont modernismen kan sies å dekke. Her er modernismen ikke minst knyttet til historiske endringer knyttet til media, informasjon og teknologi fra begynnelsen av 1800-tallet og framover, samt den analysen eller fortolkningen som finnes av den samme. En tidlig mediaform som kan fungere som modell her er panoramaet, slik dette finnes i Paris gjennom det 19. århundret, og preger kunstneriske uttrykk og tankefigurer. På lignede måte som panoramaet dermed binder sammen ulike dimensjoner av samfunnet, finner vi at andre media også fungerer utover gjennom det 19. og 20. århundret.

En av de tidlige analysene av dette er selvsagt **Walter Benjamin**, ikke minst med hans arbeid om de franske passasjene (*Das Passagen-Werk*). Men han er ikke alene. Parallelt med Benjamin finner vi en mengde andre teoretikere som arbeider med tidsalderen for teknisk reproduserbarhet, med de nye mediene, og med de utfordringene som dermed oppstår av kunstnerisk, samfunnsmessig, politisk, etc. betydning. For overgangen til en mer sen-modernistisk mediefilosofi, kan **Marshall McLuhan** sies å ha en posisjon som minner om Benjamins for den klassiske modernismen.

Samtidens mediefilosofi

Et av kretsens mål er å presentere samtidens mediefilosofi. Kretsen tar ikke minst utgangspunkt i tyske medie- og kulturforskere som **Friedrich Kittler**, **Jochen Hörisch** og **Norbert Bolz**, teoretikere vi ønsker å presentere innenfor en nordisk forskningsoffentlighet. Disse nevnte er likevel bare noen av de aktuelle teoretikerne, og andre forskere vil også være en del av rammeverket for diskusjonene. Samtidig gir de nevnte forskerne gode pekepinner på hvordan en mediefilosofi i dag kan fungerer. Her er det tale om fortolkninger og lesninger som klare er tverrvitenskapelige og som dermed passer godt inn i forhold til kretsens foreløpige nettverk. Kretsen er ikke bare knyttet til medievitenskap, men ønsker å fokusere på hvordan medier og medialitet finnes og diskuteres innenfor ulike fagområder. Her er det fokuset vi også har innført på det estetiske viktig. Vi ønsker å tematisere hvordan ulike kunstneriske praksiser forholder seg til, og tematiserer, medier og medialitet. Et eksempel til etterfølgelse er her Kittlers lesning av **Bram Stokers Dracula**, der han i stor grad fokuserer på hvordan ulike medier representeres og/eller iscenesettes i denne romanen. Andre, lignede eksempler er sterkt ønskelig som bidrag innefor kretsens arbeid.

Den samtidige situasjonen

Den mediesituasjonen vi er en del av vil prege arbeidet i kretsen. Samtidig som et viktig fokus er de ulike historiske og for-

tolkningsmessige dimensjonene ved medier og medialitet er sentrale, ønsker kretsen også å fokusere på samtidigheten og hvordan situasjonene i dag preger våre forestillingsformer. Slik Kittler i sine bøker eksplisitt har tematisert hva han kaller *Aufschreibesysteme* (oversatt til engelsk som "discourse networks") rundt 1800 og 1900, er det for kretsen sentralt å diskutere hva som er situasjonen rundt år 2000. Dette er da å forstå som en anvendelse av Kittlers perspektiver for å forstå samtidens situasjoner. Et av de sentrale trekkene ved samtiden er knyttet til nettverksbegrepet, og kretsen vil arbeide med ulike tilknytninger til dette. Forløpere for dagens nettverk, forløpere som jernbanenettet og telegrafene, vil dermed også være viktige fokus i tiden som kommer.

Vintersymposium 2002: "Re-reading McLuhan"

Tema for kretsens første vintersymposium er "Re-reading McLuhan". Marshall McLuhans tekster vil danne utgangspunktet for symposiet, men det mest sentrale for seminaret vil være å utfordre disse tekstene gjennom nylesninger. Nylesningene kan knyttes til en dobbeltstrategi. For det første lesninger av McLuhan knyttet til ulike kontekstualiseringer, med andre ord, diskusjoner av McLuhans teorier knyttet til andre teoretiske retninger som kan sies å kommunisere med hans tekster. Her er både historiske og tematiske innfallsvinkler sentrale. For det andre kan en aktualisering av McLuhan, både som en måte å se hans tekster i sammenheng med mer samtidige utviklinger, og også som en måte å bruke McLuhan på. Gir McLuhans tekster utgangspunkt for nylesninger av andre dimensjoner, ikke minst ulike kunstneriske og litterære verker, der en sammenstilling kan gi fruktbare innsikter? Et eksempel på dette er **Manfred Schneiders** lesning av **Luther** med McLuhan, der McLuhan og Luther brukes for å gjensidig belyse hverandre.

Kretsen ønsker å arbeide med andre arbeidsformer i tillegg til innlegg/foredrag. Til VS vil vi dermed også sende ut på forhånd en artikkel eller en litteraturreferanse som vi vil ha en bredere diskusjon (work-shop) i forhold til. Dette vil være en tekst knyttet til McLuhan.

Vintersymposiet finner sted i Oslo, 12.-14. april 2002. Forslag til innlegg sendes til koordinatorene innen 15. mars. Send med tittel, kort beskrivelse av innlegget, og en kort selv-presentasjon. Deltakere som ønsker å delta uten innlegg, gir også beskjed om dette innen samme dato. Si gjerne fra tidligere, slik at vi kan opprette en mailing-liste over interesserte.

Koordinatorer

Erik Steinskog
Skoleveien 37
N-1458 Fjellstrand
Tlf. (+ 47) 66 91 85 38 (privat)
Mobil. (+ 47) 93 20 17 29
E-mail: erik_steinskog@yahoo.com

Troels Degn Johansson
IT-højskolen i København
Glentevej 67
2400 København NV
tlf. 3816 8888
fax: 3816 8899
email: tdj@it-c.dk

Claus Krogholm Sand
Institut for Kommunikation
Aalborg Universitet
Langagervej 8
DK-9220 Ålborg Øst
Tlf. (+ 45) 96 35 90 55
E-mail: ckk@hum.auc.dk
URL: <http://www.hum.auc.dk/ansatte/profiler/ckk/>

Krets 5: Humanismens aktualitet

Lesningens kunst

Nietzsche definerer filologi som "kunsten å lese godt", og anbefaler at man leser "langsomt, dypt, hensynsfullt og forsiktig". Det er nettopp lesningens kunst Humanismekretsen vil tematisere på vårt vinter-symposium i København i februar 2002. Men hva vil det egentlig si å lese godt? Og hva forteller lesningen oss om historien?

Teksten og tekstfortolkningen har alltid stått sentralt i humanistenes virksomhet. Å bestemme teksters mening har blitt sett på som en av humanistenes hovedbeskjeftigelser. Hvordan leste humanistene sine tekster? Hva forteller disse lesningene oss om humanistenes egen tid? Hvilken betydning har lesningen og lesningene for vår søken etter spor av historiebevissthetens historie?

Å lese innebærer å utsette seg for språkets og tekstens historisitet. Fortidens tekster taler til oss fra en tid som er helt forskjellig fra vår egen. Slike innsikter har vært tydelige også i kretsens tidligere diskusjoner, om humanistenes forhold til antikken ("Ad fontes!" februar 2001) og om speilmetaforens historiske tilsynekomster ("Historiens speil" sommer 2001). Det er derfor ikke helt ukjente problemstillinger som dukker opp når vi nå vil fokusere på fortolkninger av tekster i historien.

Vi understreker at vi i denne sammenheng anlegger en bred forståelse av begrepet filologi, og oppfatter dette fagfeltet som selve lesningens vitenskap. Filologi kan videre forstås som en epistemologi for historien – den vitenskap som definerer mulighetsbetingelsene for den historiske viten. Slik har lesningen hatt og har en enorm betydning for vårt bilde av historien.

Renessansens tekstlesninger

Med renessanse-humanismen trer den historisk-kritiske metode frem i forgrunnen, kanskje som en følge av det **Michel Jeanneret** har kalt renessansens hermeneutiske krise. Krisen kan forstås som et svar på middelalderens allegoriske tekstfortolkninger, der veien gjennom den bokstavelige, den tropologiske, den allegoriske og den anagogiske fortolkningen utgjør et ordnet hele som i siste instans ender opp i Gud. Med gjenoppdagelsen av stadig flere av antikkens kulturskatter økte også kunnskapen om disse verkenes historiske referanserammer. Renaissance-humanistene begynte å se *forskjeller* der middelalderens tekstutleggere bare så *likheter*. Økende kjennskap til gresk og latin gjorde det mulig å gå direkte *ad fontes*, uten å måtte sette sin lit til den omfattende mengden av kommentarlitteratur og utlegninger som hadde vokst frem gjennom middelalderen. Slik ble bildet av antikkens virkelighet stadig bedre, samtidig som de middelalderske kommentarverkenes ahistorisitet ble løynefallende.

I denne konteksten får særlig Bibelfortolkningen en ny dimensjon. **Erasmus** kan stå som eksempel på Bibel-eksegeter

Filologen Faust avbrytes i sine studier av magiens spektakulære tilsynekomst. Her i Rembrandts fremstilling.

som brukte nye perspektiver og metoder. På begynnelsen av 1500-tallet forelå *Vulgata* – den latinske oversettelsen av Det nye testamentet – i en svært lite nøyaktig form, samtidig som det fantes flere utgaver med til dels store innbyrdes forskjeller. Når Erasmus utgir *Novum Instrumentum* (Det nye testamentet) i 1516, oppfatter han Bibelen som et antikt verk, og hans mål er å frembringe en latinsk oversettelse som nærmer seg den greske teksten slik den opprinnelig var. Erasmus' utgivelse er ingen nyoversettelse av den greske teksten, men en grundig bearbeidelse av *Vulgata* etter en kritisk lesning av kirkefedrenes skrifter, andre bibelkodekser og ulike greske utgaver. Boken inneholder både den greske orginalteksten, Erasmus' reviderte latinske tekst og hans egne omfattende noter og kommentarer. Målet var å erstatte *Vulgata* med en riktigere tekst, og prosjektet ble støttet fullt ut av pave **Leo X**.

Bibelovertsettelser er nesten alltid kontroversielle og er i så henseende spennende nedslagsfelter for diskusjoner om filologiens praksis. Det fantes også samtidige som ikke så med velvillige øyne på Erasmus' ideal om en "renere" tekst og en tilbakevending til det opprinnelige. Hieronymus ble av mange oppfattet som opphavsmann til den gamle teksten, og den ble dermed sett på som et resultat av en apostolisk inspirasjon. Den tyske teologen **Martin Dorp** oppfordret Erasmus til å gi opp sitt prosjekt med begrunnelse i at *Vulgata*-teksten faktisk er riktigere enn den greske originalteksten. Han viser samtidig sin samstemthet med deler av den offisielle kirken som la vekt på at det ikke er teksten selv, men kirkens fortolkning og forvaltning av den som er ortodoksiens grunnlag. Slik er tradisjonen viktigere enn skriften. Erasmus var bekymret over denne holdningen der kommentarverker med vidløftige og spissfindige problemstillinger overtok Bibelens rolle som dogmatikkens grunnlag, mens skriften selv var lite lest. I forordet til sitt verk diskuterer han hverken filologi eller allegori, men uttrykker helt enkelt et ønske om at Bibelen skal bli lest. Slik

fremstår Erasmus' prosjekt som en oppvurdering av tekstens bokstavelige og historiske betydning med fokus på ordene selv og deres "objektive" mening, og føyer seg inn i rekken av humanister som betoner de antikke tekstenes menneskelighet, historisitet og tekstlighet.

Faust som filolog

En annen velkjent, om enn litterær, Bibelfortolker finner vi i **Goethes** store verk om 1500-talls-skikkelsen doktor Faustus. I sitt trange, gotiske studerkammer gir Goethe Faust seg i kast med å oversette innledningen til Johannes-evangeliet. I fortolkningen av *logos*-begrepet viser Faust seg som en ekte filolog, der han forkaster ulike oversettelser som *ord*, *mening* og *kraft* før han bestemmer seg for *handling* som essensen i det greske begrepet. Etter mange års studier av jus, medisin, filosofi og teologi på jakt etter verdens innerste essens, og etter også å ha forsøkt magiens erkjennelsesmessige potensiale, er det gjennom den filologiske praksis Faust når frem til sitt credo: handlingens betydning i menneskets liv. Slik lar Goethe sin lærde helt ende opp med filologien som vitenskapenes vitenskap, og den som gjør ham i stand til å tre ut av studerkammerets mørke for å møte verden.

Samtidig rommer *logos*-scenen i *Faust* en hel fortelling om lesningens historisitet. Det første utgangspunktet for den teksten som Faust strever med er de hebraiske ordene "Bli lys!" fra 1. Mosebok, som antakeligvis ble nedskrevet på 900-tallet f.Kr. Det andre utgangspunktet er den greske tekstens bruk av ordet *logos* som stammer fra ca. 100 e.Kr. og er påvirket av samtidens gnostiske strømninger. Som en tredje inspirasjon står **Luthers** oversettelse av Det nye testamentet fra 1534 med formuleringen "Am Anfang war das Wort", som henger sammen med Luthers teologiske hovedpoeng om at den hellige skrift skulle være tilgjengelig for alle slik at "skriften alene" kunne utgjøre troens grunnlag. Et fjerde poeng er Goethes fremstilling av Faust-skikkelsen fra 1500-tallet som samtidig blir talerør for en utpreget romantisk språkforståelse.

Filologi som totalvitenskap

Nyhumanismen på 1700- og 1800-tallet førte med sin sans for antikkens tekster til ny interesse for tekstfortolknings rolle og metode. Sammen med fremveksten av historismen ga denne interessen seg utslag i en svært vid definisjon av filologiens emne og formål. For den tyske filologen **F. A. Wolf** omfattet filologi intet mindre enn "innbegrepet av de kunnskaper og opplysninger som gjør oss kjent med grekernes og romernes handlinger og skjebner, deres politiske, lærde og huslige forhold, og deres språk, kunstformer og vitenskaper, seder, religioner, nasjonalkarakter og tenkemåter, på en slik måte at vi blir i stand til å forstå de av deres verk som har blitt overlevert til oss".

For Wolf går altså filologien fra å være en utlegning av et begrenset antall klassiske og kanoniske tekster til å overta rollen som *Altertumswissenschaft* – en vitenskap som omfatter alle deler av den antikke kultur og historie. Dette nye kunnskapsidealet medfører nødvendigvis også et helt nytt kildemateriale. Fra å befatte seg med den skjønne litteraturen og kunsten omfatter filologien nå "alle levninger etter gamle tider". Fortidens levninger skal betraktes på to forskjellige

måter: dels som "monumenter og vitnesbyrd om fortidige tilstander", dels som "estetisk vakre". Også de skjønne verkene skal anses som monumenter over fortiden – over en tenkemåte, en sinnsstemning eller kanskje bare en helt momentan tilstand. Slik går tekstene i Wolfs perspektiv fra å være ahistoriske dannelsesobjekter til gjennom fortolkningsprosessen å bli ført tilbake til sin historiske kontekst.

I **Schleiermachers** teologiske perspektiv er formålet med filologien å fortolke, ikke å beskrive. Hans hovedpoeng er at den filologiske fremgangsmåten ikke bare er gyldig for studiene av de klassiske språk, men også for språk som "ennå ikke er døde". Hans mål er å grunnlegge en metodelære som kan angi prinsippene for hvordan de bibelske tekstene skal fortolkes – en metode som skal ha samme gyldighet både for teologi og for *Altertumswissenschaft*. Denne metoden finner Schleiermacher i hermeneutikken som en allmenn lære om forståelse. **August Boeckh**, Schleiermachers elev, ser det som sin oppgave å holde hermeneutikken innenfor den historiske tekstfortolknings rammer, samtidig som han går svært langt i å definere filologien som en altomfattende historisk vitenskap. Slik blir filologien selve den humanistiske totalvitenskapen, samtidig som omfanget at de tekstene som står i fokus utvides til også å omfatte mer nærliggende og nasjonalt bestemte overleveringer.

Vi vil invitere kretsens deltagerne til å bidra med egne lesninger, og gjerne lesninger av lesninger, fremdeles med renesans-humanismen og nyhumanismen som hovednedslagsfelter. Samtidig gjentar vi at vi anlegger en bred definisjon både av begrepet *humanisme* og av begrepet *filologi*. Begrepet "tekst" omfatter etter vår mening ethvert objekt som kan utsettes for lesning, og utelukker slik hverken billedkunst, arkitektur eller musikkverk. For deltagere som er opptatt av lesningens metodiske implikasjoner, vil det også være rom for slike innspill. Vi håper på denne måten å kunne å slå et slag for "den gode og langsomme lesningen", for lesningens historisitet gjennom diskusjoner av språket og teksten i historien, for slik å komme på sporet av nettopp – lesningens kunst.

Litteratur:

- Goethe, J. W.: *Faust. En tragedie. Første del*, Oslo 1990
- Gundersen, Trygve Riiser, m.fl.: "Vi filologer!", *ARR. Idéhistorisk tidsskrift* nr. 2-3 1998, s. 23-30
- Haugen, Odd Einar m.fl.: *Den filologiske vitenskap*, 1990
- Jeanneret, Michel: *Le déficit des signes*, Orléans – Caen 1994
- Jordheim, Helge: *Lesningens vitenskap. Utkast til en ny filologi*, Oslo 2001
- Lundbo, Thomas: "Etter allegorien. Filologi og fortolkning i Erasmus' *Novum Instrumentum*", *ARR. Idéhistorisk tidsskrift* nr. 2-3 1998, s. 69 - 78
- de Man, Paul: "Tilbake til filologien", *ARR. Idéhistorisk tidsskrift* nr. 2-3 1998, s. 2-7

Koordinatorer:

Else Marie Lingaas
Stensg. 32 B
NO-0358 Oslo
Tlf.: + 47 22 60 37 23
e-post: else.marie.lingaas@ssb.no

Unn Irene Catana
80 Eton Place
Eton College Road
London NW3 2DS
UK
e-post: unn.irene@virgin.net

Krets 6: Magt, rationalitet og humanisme

Subjektivisering og patologi

Forståelsen av hva det vil si å være et *subjekt* er i den moderne vestlige tradisjon forbundet med sterke normative forestillinger. Å være subjekt betyr å være suveren, autonom, selvbestemmende (**Kant**); det betyr å ha krav på frihet, på oppnådd frigjøring i form av selvrealisering. Dersom kravet på eller hangen etter frigjøring forstått som selvrealisering ikke blir innfridd, dersom det blir krenket eller undertrykket, vil konsekvensen være former for *lidelse* – patologi – hos subjektet, altså hos den som nektes å fullt ut bli seg selv.

Slik betraktet er patologi et symptom på manglende subjektivisering. Men det kan også tenkes patologier som skyldes at de samfunnsmessig tillatte formene for subjektivisering er for ensidige (eksempelvis at alt som har med artikulering av subjektivitet å gjøre knyttes til konsum), eller at de er for ekstreme, i betydningen uten grenser eller uten felles målestokk, eller at subjektet er blitt fanget i et sett av selvteknologier (**Foucault**) som så mange innerliggjorte imperativer om å "forbedre" seg selv (yte mer, prestere mer, lykkes mer) gjennom å utøve bestemte operasjoner på egen kropp og sjel, på tanker, atferd og væremåte.

En rekonstruksjon av den tette kobling som her er foretatt mellom subjektivisering og patologi vil føre tilbake til den moderne sosialfilosofiens klassikere (**Rousseau, Hegel, Marx**) og til sosiologiens grunnleggere i siste halvdel av 1800-tallet (**Durkheim, Tönnies, Simmel, Weber**). Felles for alle disse er klart normative forestillinger om hva et godt eller vellykket liv for den enkelte i samfunnet vil bestå i, samt om hvilke utviklingstendenser i samfunnet som *forstyrrer* målet om et godt liv, og som derigjennom skaper patologier – patologier som rammer enkeltindivider, men som forstås som samfunnsmessig forårsakede, ikke selvforskyldte i den enkelte lidendes unike biografi.

DET PROGRAMMATISKE PERSPEKTIVET som her er skissert, virker kanskje mer som "a thing of the past" enn som et paradigme som står frem med teoretisk aktualitet i dagens intellektuelle klima. Det er sannsynligvis deknning for å hevde at premissene som perspektivet hviler – hvilte – på, er blitt sterkt problematisert gjennom de siste tiår. Især gjelder dette de *normative* forestillinger, som i: Hva er et godt liv? Er det noe alle individer vil kunne enes om; er det noe universelt, eller snarere noe helt individuelt? Og mer teoretisk: Hvilken kompetanse har sosialfilosofien til å felle verdidommer? Finnes det en rasjonalitetsstandard som alle vil være forpliktet overfor når det gjelder spørsmålet om det gode liv? Og endelig: Hva kan forutsettes som normalt, som sunt, i motsetning til det abnormale, det usunne (patologiske)? Er ikke normalitets- og sunnhetsforestillinger nødvendigvis kontroversielle, spekulative, vilkårlige, etc., ja sågar moralistiske? Kort sagt, har et perspektiv som normativt studerer samspillet mellom individ og samfunn, særlig med henblikk på om samfunnet tillater individet dets selvrealisering, overhodet livets rett i dag?

collage: Synnöve Rabb

I TILLEGG TIL DISSE TEORETISKE innvendingene kan det også sies at den aktuelle samfunnsutviklingen har løpt fra nevnte perspektiv. Selve konstallasjonen individ/samfunn må forstås annerledes enn klassikerne la opp til. Begreper som "splittelse" (**Hegels** "Entzweiung"), fremmedgjørelse (**Marx**), tingliggjørelse (**Lukacs**) ble anvendt for å diagnostisere patologiene som oppstår når individet ikke formår å finne en meningsbekreftende plass i det organiserte fellesskapet. I sin rendyrkelse av det sosiologiske perspektivet snakket Durkheim om *anomi* som den type patologi som arter seg som manglende (moralsk og verdimeessig) orienteringsevne hos individer som opplever at samfunnet endrer seg så radikalt at verdiene som overleveres fra fortiden (tradisjonen) ikke kan gi "svar", uten at nye felles verdier/standarder er kommet i deres sted. Selve tanken om et *telos* som individets livsløp stiler mot, samt om en finalitet i menneskelivet, en målbestemmelse som gjelder universelt og objektivt, og som alle aktiviteter kan evalueres i lys av, synes i økende grad å stå for fall i vår tid. I sine mest kulturpessimistiske skrifter så Weber for seg et samfunn bestående av "nytelesmennesker uten hjerne og forstandsmennesker uten hjerte"; *meningstap* ("Sinnverlust") er en konsekvens av at verdiene går i oppløsning qua autoriteter

for alle; verdiene relativiseres og blir flyktige og instrumentelle, uten referanse til en intakt praktisk fornuft. Også Freuds kulturpessimisme er del av dette bildet, især tanken om at fornuften "bare" er overflate, glasure, over dypereliggende krefter i mennesket (driftene, det ubevisste); *nevroses* er i klassisk psykoanalyse et symptom på den pris individet betaler – i form av hemmet livsutfoldelse – for å underkaste seg sosialt akseptert atferd. Og selv om noen er mest bekymret over for lite individualitet i det moderne (Rousseau, hvis ideal er i det fortidige), andre over for mye (Hegel, hvis ideal er i det fremtidige), er fellesnevneren at patologier resulterer av at forholdet mellom individ og samfunn er kommet i ubalanse. Poenget er at ubalansen ikke er noe blott teoretisk, et nøkternt faktum; nei, ubalansen er å forstå normativt (som noe som ikke bør være) og *klinisk* (som noe individer, og fellesskapet, lider under).

BLANT DE SPØRSMÅL som på denne bakgrunn kan stilles til diskusjon, er følgende: Finnes det ansatser i dagens samfunnsteorier til å videreføre det patologi-diagnostiserende blikket? Isåfall, hvilke ansatser er det tale om? Hvilke antagelser om subjektivitet, om rasjonalitet, om sunnhet baserer disse seg på? Og ikke minst: Gir det normative ledemotivet om en "rett balanse" mellom individ og samfunn fremdeles mening – eller er snarere begge entiteter kvalitativt forskjellige fra et eller halvannet hundreår siden?

Et uforspliktende forslag til steder å begynne å lete for å belyse spørsmålene, er arbeidene til sosialfilosofen **Axel Honneth** (f.eks. *Desintegration*, 1994; *Die zerrissene Welt des Sozialen*, 1999; *Das andere der Gerechtigkeit*, 2000). Av aktuelle filosofer og sosiologer kan også nevnes **Zizek, Adorno, Bataille, Bauman, Baudrillard, Deleuze, Foucault, Guattari, Hardt, Negri, MacIntyre, Sennett, Virilio**; listen kan lett forlenges.

Vintersymposium krets 6, 1.-3.mars 2002 i Oslo

Koordinatorer:

Carsten Bagge Laustsen
Institut for Statskundskab
Københavns Universitet
Rosenborggade 15
DK-1130 København K
Tlf: +45 353 23 447
Fax: +45 353 23 399
e-mail: cbl@ifs.ku.dk

Anders Ramsay
Hyllegränd 7
S-223 59 Lund
Tlf: (+46) 4615 0959
(+46) 1930 3688
e-mail: anders.ramsay@soc.lu.se
anders.ramsay@sam.oru.se

Arne Johan Vetlesen
Post boks 1020
Blindern
N-0315
Tlf: +47 22 85 77 54
Fax: +47 22 85 75 51

Group zero

Study circus no nine

– from deconstruction to decomposition

We are thinking about the dead people. The forgotten landmarks. The scream.

The rising from hidden footsteps. The unknown. The small creatures that eventually will grow inside everyone. The memory of the non spoken.

This summer a new thing developed as a deformation of the dialogue between group zero activities and formal NSU representatives. A study circus of the dead by the dead people. Real anthropology in the past. Several still living members of NSU applied for membership of circus 9 claiming that they were dead. **Theo A. Wramsey** argue to be the spirit of Adorno, but he turned up to be a Swedish copy. A famous but very shy saxophone player tried to apply for membership. He claimed to be the reincarnation of **Miles Davis**, but reincarnation does not count. You have to be real dead. Also a former member of the NSU board made an effort to get inside nine by being invisible, but there is a lot more to be dead than invisibility. Many anonymous NSU people – mostly women – tried to use their status to take control over circus 9, but obviously they did not succeed either, since death is not anonymous. This can taken as an example of the male chauvinist structure in NSU.

This is all very difficult. How shall circus nine communicate? Luckily Set the Web volunteered as ambassador mediating between the living and the dead. He already took a very promising initiative by inviting to the first winter symposium of circus 9. This will take place 29th to 31st of February 2002 at <http://www.nonine.zero>. In this no space everybody are invited to die in no time together. The main theme will be: In death there is no difference.

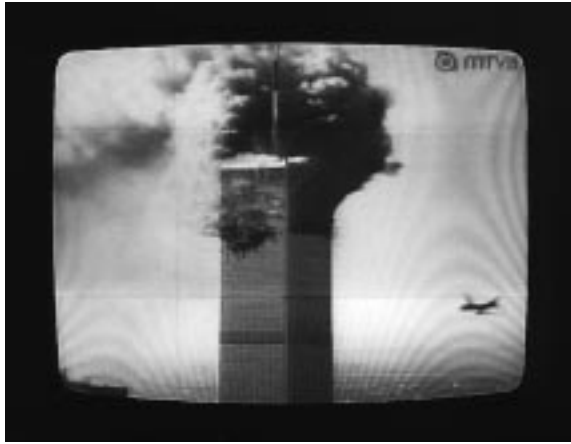
Contact:

Ambassador Set the Web
Email: circle@nonine.zero
<http://www.nonine.zero>

The final cut

In Group Zero we want to say thank you and good bye. The summer was a big experience. We thank everyone for engaging so strongly in group zero activities and realising the zero concept. A special thank goes to the members of circus 9, since this study circus outplay the role of group zero in NSU. In circus 9 there is no money. There is no time, no space, no nothing. Real deconstruction. Congratulation. There is a future. From zero there will be no further. The whole story will be on the web. Check it out.

Michael Bryder & Morten Ranum, Zero Trust

Krets 7: En globaliseret verden?

Globalisering i terrorens prisme

Terrorangrebet på New York og Washington den 11. september 2001 synes på den ene side på radikal vis at have forandret forudsætningerne for det globale politiske rum – og på den anden side blot at have været en realisering af velkendte risici: en virkeliggørelse som i nøgtern forstand intet har forandret. Som sådan spiller angrebet på multifacetteret vis ind i den akademiske og politiske kamp om, hvordan globalisering skal forstås – ikke mindst fordi både angrebet og globaliseringen er en art makrofænomener, som det er svært at tale fyldestgørende om, uden at inddrage ellers normalt inkommensurable emner.

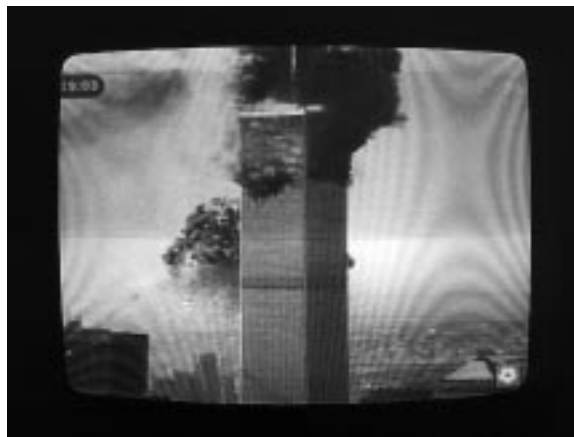
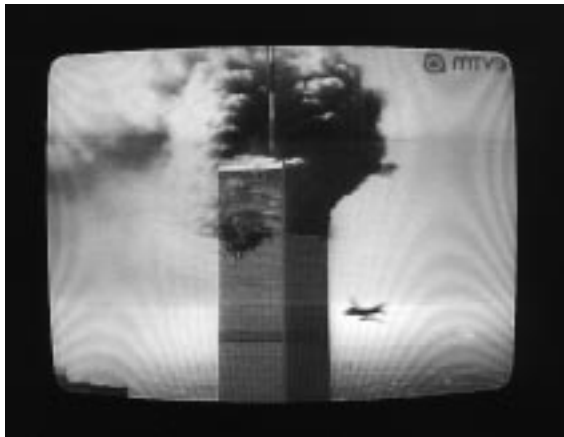
Debatten, der fulgte efter angrebet har i høj grad resulteret i en fornyet tematisering af filosofiske, praktiske og ideologiske problemstillinger i globaliseringsdiskussionen. Blandt reaktionerne på angrebet kan man identificere en række temaer, der forbinder det med globaliseringsdiskussionen i bred forstand. Én af de første og tydeligste reaktioner hvilede på en analyse af globaliseringen som producent af *materiel ulighed* – en ulighed, der, alt efter analytiker, mere eller mindre retfærdigt havde resulteret i angrebet. Blandt fortalene for dette synspunkt var **Johan Galtung**, som i den danske avis *Politiken* talte om den "globale klassekamp", ligesom den EU-kommissæren for udviklingslandene, danske **Poul Nielson** udtalte, at Vestens "brovtende norm-imperialisme" har forårsaget angrebet. Synspunktet går ligeledes igen blandt en række yngre forskere i forskellige versioner, samt i den brede offentlige debat. Det danske venstrefløjsparti SF har eksempelvis foreslået en fordobling af ulandshjælpen som følge af angrebet.

Et andet tema har været en genoplivning af *universalisme overfor partikularisme*-debatten på flere måder. Dette mest radikalt i form af skellet mellem *sekulariserede og religiøse* positioner, hvor den sidste har været repræsenteret af for eksempel Taliban-styret i Afghanistan og kommentarer fra det religiøse højre i USA, repræsenteret ved prædikanten **Jerry**

Falwell: "I really believe that the pagans, and the abortionists, and the feminists, and the gays and the lesbians who are actively trying to make that an alternative lifestyle (...), all of them who have tried to secularize America. I point the finger in their face and say 'you helped this happen'".

Hertil kommer den italienske ministerpræsident **Berlusconi**, der blev citeret for at have udtalt, at kristendommen er islam "overlegen". Hermed knyttes an fra ekstremerne både til *Huntingtons* konfrontatoriske analyse af civilisationernes fremtid og til spørgsmålet om de vestlige idealers universelle gyldighed og validitet i mødet med andre kulturer og værdinormer, ved eksempelvis Said – og også for andre mere generelle diskussioner om sammenhængen mellem globalisering og *civilisation*, om muligheder og betingelser for (demokratiske, pluralistiske) politiske fællesskaber, ikke mindst i relation til det hegelianske skel mellem offentlig og privat som religion transcenderer. I relation til universalismetemaet står også diskussionen om de *retslige aspekter*, både etisk i det udbredte ønske om "justice over vengeance" og især den fornyede interesse – også fra officielt amerikansk hold – for den internationale krigsforbryderdomstol.

ET TREDJE TEMA identificerer globaliseringen med *kunstighed* og ser terrorisme som en spejling af globaliseringens typiske dynamikker. Dette tema er også forbundet med den generelle fornufts-, civilisations- og modernitetskritik (og tillige, ganske interessant, med den kristne amerikanske højrefløjs diagnose, jævnfør Falwell ovenfor). I dette lys spejler terroren sig som en modstrategi i globaliseringen, og anvender dennes flows, uformelle netværk og fokuserer på symboløkonomien. Hovedpersoner er her eksempelvis **Zizek** og **Baudrillard**. En variant heraf er diagnosen af angrebet som et udtryk for *ondskab* i almindelighed. Denne påstand om ondskabens permanente tilstedeværelse i mennesket, hvorfor

rationelle forklaringer svigter kunne lede til en reaktualisering af eksempelvis Arendt.

Et andet fagligt tema, der indtil videre mest har markeret sig som et fravær, er en sandsynlig øget fokusering på mere empirisk orienteret analyse indenfor områdestudier, og i mindre grad sociologi og komparativ statskundskab. Et sådant skifte vil bidrage til at fylde den manglende detaljerede forståelse af samfundsforhold i yderkanten af den globaliserede verden – og vil samtidig tjene til, på det teoretiske plan, at negere den fukuyamaske vision om et globalt demokratisk *suburban sprawl*.

INDLÆGGENE OM TERRORANGREBET i forbindelse med globaliseringen bevæger sig på nærmest alle analytiske niveauer (individ-gruppe-struktur og center-periferi), indenfor forskellige domæner (kultur, politik, økonomi) af forskellig type (materialisme, idealisme) på forskellige abstraktions-niveauer (empirisk, teoretisk og metodologisk strukturalisme eller individualisme) og med reference til forskellige discipliner (politologi, sociologi, økonomi, politisk og social teori, antropologi, religion, områdestudier, geografi, demografi mfl.).

Overordnet set er få dele af debatterne nye eftersom de fleste er gamle kendinge som angrebet har givet fornyet aktualitet. Alle har de deres berettigelse hver for sig – men ved at terroraktionen har genaktualiseret dem på samme tid betones globaliseringen som et politisk fænomen med årsager og effekter på alle niveauer. Derfor er et interessant fællestræk ved positionerne deres ret bastante inert og den – selv for de mest akademisk centrerede af temaerne – uligt sjældne tendens til at betragte og inddrage konkurrerende synspunkter, der bevæger sig inden for andre domæner, niveauer eller faglige kategorier. Globaliseringen som tema – her i anledning af angrebet – tenderer til at være en diamant, hvori hver beskuer har sit klare spektrum at spejle sig i, en diskurs, der bogstave-

ligt bliver en talen frem for en dialog.

På vintersessionen er papers, der søger at inkludere og overskride foreliggende debatter, emner og spørgsmål indenfor globaliseringen – herunder naturligvis gerne i forbindelse med terrorisme – således særdeles velkomne. I øvrigt er alle typer papers, både empiriske og teoretiske, velkomne i pagt med globaliseringsforskningens pluralistiske og mangesidede karakter. Med henblik på udarbejdelse af et endeligt program til vintersessionen skal forslag til oplæg og papers senest være koordinatoren i hænde medio februar og gerne tidligere.

Vintersessionen finder sted den 1.-3. marts i Oslo.

Kontakt

Henrik Østergaard Breitenbauch
Institut for Statskundskab
Rosenborggade 15
DK-1130 København
Danmark
Telefon: +45 35 32 37 94
E-mail: hbr@ifs.ku.dk

Litteratur:

- Transkription af Pat Robertsons interview med Jerry Falwell: [http://www.pfaw.org/issues/liberty/robertson_falwell.shtml]
- BAUDRILLARD, Jean: *Amérique*. Paris: Grasset, 1986.
- BAUMAN, Zygmunt. "Den eksplosive elendighed", in: *Information*, 15. september 2001.
- BOSTRUP, Jens: "Nielsen: Vi skal være ydmyge", i: *Politiken*, 20. september 2001.
- FUKUYAMA, Francis. *End of history and the last man*. London: Hamilton, 1992.
- HARRISON, Lawrence E. og Samuel P. Huntington (eds). *Culture Matters: How Values Shape Human Progress*. NY: Basic Books, 2001.
- HUNTINGTON, Samuel P. *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*. New York: Simon & Schuster, 1996.
- MØLLER, Bjarke. "Vi må forholde os til uligheden", in: *Information*, den 18. september 2001. Interview med Saskia Sassen.
- SAID, Edward. *Islam and the West are inadequate banners*, in: *The Observer*, den 16. september 2001.
- STRANGE, Susan. "Cave! Hic dragones: A Critique of Regime Analysis", in: *International Organization*, Vo.36, No.2, Spring 1982.
- ZIZEK, Slavoj. "I virkelighedens ørken", in: *Information*, 15. september 2001.
- (Artikler fra *Information* kan findes gratis på www.information.dk, ligesom Saids kommentar fra *The Observer* findes på <http://www.guardian.co.uk/>).

Krets 8

Listening to the Welfare State

S yftet med kretsen är att etablera och aktivt stödja utvecklingen av kontakter och samarbete mellan nordiska forskare/forskargrupper, forskarstuderande, studenter och även andra intresserade, t.ex. yrkesverksamma, som arbetar med eller har intresse för forskning rörande områdena språk (samtal och texter), interaktion, diskurs inom socialt arbete och social omsorgsverksamhet i de nordiska välfärds-systemen.

I kretsen skall det finnas möjlighet att diskutera och problematisera utvecklingen av teori och forskningsmetod, men också att utveckla kunskaper om hur forskningsresultat från de nämnda fälten skall kunna göras användbara och därmed aktivt bidra till utvecklingen av forskning, utbildning och verksamhet inom socialt arbete och social omsorg. Kretsens arbete kommer att kunna få stor betydelse ur ett socialpolitiskt perspektiv genom att den kunskap som berörs bidrar till att förstå och kritiskt granska praxis inom det sociala fältet.

Kretsen skall ha en tvärvetenskaplig/mångvetenskaplig sammansättning med deltagare från en rad olika ämnen som t.ex. sociologi, psykologi, socialt arbete, social omsorg, socialantropologi, socialpolitik, organisationsstudier, pedagogik och språkvetenskap. Gemensamt för de som deltar i nätverket är ett intresse för företrädesvis diskursanalys, etnometodologi, konversationsanalys, pragmatisk lingvistik, etnografiska och liknande forskningsansatser.

Den aktuella forskningssituationen

Kretsens ämnesområde an knyter till internationell forskning om *interaktion och kommunikation mellan människor i institutionella miljöer* (jfr "Institutional Discourse" se **Agar**, 1985; **Drew & Heritage**, 1992). Tidigare har en stor del av forskningen rörande samtal och texter i institutionella sammanhang inriktats på studier av samtal inom *sjukvården* (t.ex. **Mishler**, 1984; **Silverman**, 1987; **Larsson**, 1989), samt inom *rättsväsendet* (t.ex. **Cicourel**, 1968). Under senare år har också några inflytelserika studier om språk, interaktion inom socialt arbete och social omsorg skrivits av nordiska forskare.

Denna nordiska forskning har fortfarande en relativt blygsam omfattning, men har ändå kunnat påvisa hur empiriska studier av interaktion och kommunikation i hög grad kan bidra till en ny förståelse av det sociala arbetet och dess villkor. Detta har bland annat uppnåtts genom att olika aspekter av kommunikationen mellan professionell och medborgare/klient belysts, på ett sätt som tidigare inte skett inom forskningen. Några sådana aspekter som har varit i fokus i bl. a. samtalsstudier från socialkontor är: vilka faser och teman som förekommer i samtalen, vilka samtalsämnen som behandlas, vilka perspektiv och orienteringar som parterna tar, samt vilka yttrandekategorier och sekvenser av yttranden som förekommer i samtalen. Genom att göra dessa typer av, i förhållande till traditionell forskning på området relativt närgångna och detaljerade studier, har forskningen kring interaktion och kommunikation inom socialtjänst och social omsorg kunnat ge ny kunskap om det professionella vård-, service- och omsorgsarbets mikroprocesser. Samtidigt har dessa

angreppsätt möjliggjort att även mer övergripande frågor med anknytning till de studerade verksamheterna som till exempel moralfrågor och genusfrågor har fått en ny belysning (**Seltzer**, m. fl., 2001). Den aktuella forskningen har kunnat tränga bakom den typ av analyser av vad professionella säger att de gör i sitt arbete (som ofta intervjuundersökningar stannar vid) och istället belysa de faktiska villkor som arbetet utförs under. Inom flera av de praktisknära forskningsområdena har forskningen tidigare haft en tendens till ett observatör- eller utifrånperspektiv. Särskilt i forskning som rör barn och ungdomar har ett ovanifrån- och vuxenperspektiv varit rådande. I det alternativa perspektiv som den föreslagna kretsen kommer att företräda riktas ljuset istället mot aktörerna, praktiken och dess villkor (jfr. Seltzer m fl, 2001).

Den nordiska forskning rörande områdena språk (samtal och texter), interaktion och diskurs inom socialt arbete och social omsorgsverksamhet i välfärdsystemen har fortfarande en relativt begränsad omfattning. Detta innebär att de teoretiska och metodologiska perspektiven behöver utvecklas. Av denna anledning är det därför mycket angeläget att upprätthålla kontakter mellan forskare på den nordiska nivån. Eftersom dessa länder har sociala välfärdssystem av liknande karaktär ger kontakter i form av nätverk goda möjligheter till jämförande studier, gemensam utveckling av teori och gemensamma bearbetningar av empiriska data med syfte att åstadkomma fördjupade analyser och forskning av hög kvalitet.

Planerade aktiviteter för kretsen

Ett viktigt syfte med det planerade nätverket är att ge de yngre forskarna (de forskarstuderande) goda möjligheter till kontakt med andra forskargrupper som finns i och utanför de nordiska länderna. Flera av oss som startat nätverket har arbetat med doktorsavhandlingar som rör språk, interaktion inom det sociala fältet och vi önskar nu vara en resurs för de forskarstuderande som har pågående projekt inom vårt eget forskningsområde. Vi hoppas dock även att kunna bjuda in internationellt erkända forskare inom det aktuella området. Inom ramen för nätverket är avsikten att bedriva följande typer av aktiviteter:

- *ge goda förutsättningar för kontakt* mellan forskare och forskarstuderande som bedriver studier av samtal, texter och beslutsprocesser inom det sociala verksamhetsfältet och andra närliggande verksamheter i de nordiska länderna. Kretsen kommer att involvera deltagare från såväl grundutbildningsnivå, forskarstuderande samt etablerade forskare från olika discipliner.

- *anordna sammankomster* för gruppens deltagare där egna arbeten kan presenteras i form av work-shops, seminarier och föreläsningar,

- *inbjuda internationella forskare* verksamma inom det aktuella forskningsområdet så att de kan föreläsa och ge kommentarer och synpunkter på de arbeten som presenteras vid gruppens sammankomster,

- *ge utrymme för diskussioner om frågor av gemensamt intresse* när det gäller utveckling av vetenskaplig teori och metod

inom denna typ av forskning, samt frågor om t ex forskningsetik vid presentation av data, återkoppling till undersökningsdeltagare (klienter och socialtjänstemän m fl.),

– *utbyta erfarenhet om hur forskningsresultat kan komma till nytta vid utbildning av personer som är eller kommer att vara verksamma med klientinriktat arbete inom välfärdens vård-, service-, och omsorgsfunktioner,*

– *stimulera och underlätta planering och genomförande av sammordiska projekt, där komparativa nordiska studier genomförs inom olika delar av välfärdssamhället, för att på så sätt visa hur välfärdssystemen fungerar i konkreta praxis-situationer. I en tvärvetenskaplig forskningsmiljö kan nya sätt att belysa det sociala välfärdsområdet gynnas. Här finns möjligheten att genomföra unika komparativa projekt inom de nordiska välfärdssystemen.*

Nätverkets struktur

Ett nätverk med den inriktning som nu föreslås har funnits sedan 1994. Fram till och med hösten 2000 hade nätverket ekonomiskt stöd från NorFA, Nordiska forskarutbildningsakademien. Trots svårigheterna att upprätthålla kontinuiteten i nätverket lever detta vidare. Genom att bilda en krets inom NSU ser vi att vi skulle kunna vidga gruppen till att omfatta fler forskarstuderande, studenter på magisternivå inom relevanta ämnen, samt yrkesverksamma som avslutat sin grundutbildning, men som vill ha fortsatt kontakt med aktiva forskare.

Ledningsgruppen för nätverket består av representanter från fyra av Nordens länder.

I nätverket ingår ett 50-tal personer. Totalt finns cirka 18 nordiska universitet/högskoleorter representerade. Utanför Norden finns ett mindre antal deltagare från Nederländerna, Kanada och Storbritannien. Många av deltagarna är forskarstuderande och cirka en dryg tredjedel är etablerade forskare.

Referenser

- Agar, Michael. 1984. Institutional discourse. *Text*, 5: 3, 147-168.
- Berg Sorensen, Torben. 1995. *Den sociale samtale - mellem klienter og sagsbehandlere*. Århus: Forlaget Gestus.

- Cedersund, Elisabet. 1992a. *Talk Text and Institutional Order. A Study of Communication in Social Welfare Bureaucracies*. Linköping Studies in Arts and Science, 78. [Dissertation].
- Cedersund, Elisabet. 1992b. *Från personligt problem till administrativt beslut*, Linköping: SIC, Studies in Communication, 33.
- Cedersund, Elisabet. & Säljö, Roger. 1993. Bureaucratic discourse, conversational space and the concept of voice. *Semiotica*, 97, 79-101.
- Cedersund, Elisabet & Säljö, Roger. 1994. Running a Bit Low on Money. Reconstructing Financial Problems in the Social Welfare Interview. In: Walter M. Sprondel (ed.) *Die Objektivität der Ordnungen und ihre Kommunikative Konstruktion. Für Thomas Luckmann*, Suhrkamp Verlag, pp. 226-260.
- Cicourel, Aron. 1968. *The social organization of juvenile justice*. New York : Wiley
- Drew, Paul & Heritage, John. 1992. *Talk at work. Interaction in institutional settings*. Cambridge: Cambridge university press.
- Hydén, Lars-Christer. 1996. Applying for money. The encounter between social workers and clients – A question of morality. *British Journal of Social Work*, 26, 843-860.
- Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi. 1997. Social work as negotiation. Constructing social problems and clienthood. *Nordisk sosialt arbeid*, 17:3, 144-151.
- Jokinen, Arja, Juhila, Kirsi & Pösö, Tarja. 1999. (eds.) *Constructing Social Work Practices*. Aldershot: Ashgate.
- Kullberg, C. 1994. *Socialt arbete som kommunikativ praktik. Samtal med och om klienter*. Linköping Universitet: Linköping Studies in Arts and Science, 115. [Dissertation].
- Larsson, Sätterlund, Ullabeth. 1989. *Being Involved. Patients Participation in Health Care*. Linköping: Linköping Studies in Arts and Science, 36. [Dissertation].
- Linell, Per & Fredin, Erik. 1995. Negotiating terms in social welfare office talk. In: Firth, Alan (ed.). *The discourse of negotiation. Studies of language in the workplace*. Great Yarmouth: Pergamon.
- Mishler, Elliot. 1984. *The Discourse of Medicine. Dialectics of Medical Interviews*. Norwood, NJ: Ablex.
- Oltedal, Siv. 2000. *Praksis i sosialt arbeid. Ei studie av klientsamtaler på sosialkontor*. Avhandling. Trondheim: NTNU. [Dissertation].
- Rostila, Ilmari. 1994. The treatment of client responsibility and laughter in encounters between social workers and clients. In: Gunnarsson, B.-L., Linell, P. & Nordberg, B. (eds.). *Text and Talk in Professional Contexts. Selected papers from the International Conference "Discourse and the professions."* 26-29 August, 1992, Uppsala, 201-218.
- Rostila, Ilmari. 1995. The relationship between a social worker and client in closing conversations. *Text*, 15, 69-102.
- Rostila, Ilmari. 1996. How to start talking about money: Developing clienthood in interaction in a social welfare office. *Scandinavian Journal of Social Welfare*, 6:105-118.
- Seltzer, Michael, Kullberg, Christian, Olesen, Søren Peter & Rostila, Ilmari (eds.). 2001. *Listening to the Welfare State*. Aldershot: Ashgate.
- Silverman, David. 1987. *Communication and Medical Practice*. Social Relations in the Clinic. London: Sage.

Kontakt

Elisabeth Cedersund
Kaptensgatan 5
S-582 12 Linköping
Telefon: +46 70 62 32 256
E-mail: e_cedersund@hotmail.com

ÅRETS BÖCKER

MOD STRØMMEN – kritiske essays om videnskab og samfund

Hansen, Tom Børsen; Nielsen, Peter Mølgaard og Nielsen, Peter (red.), NSU Press, 2001.

"MOD STRØMMEN – kritiske essays om videnskab og samfund" er en antologi skrevet af aktive i foreningen Filosofisk Debatforum. Foreningen har eksisteret i fem år og har hjemme i København. Filosofisk Debatforums aktiviteter var oprindeligt rettet mod det kritisk-intellektuelle i bred forstand – foreningen har fx afholdt seminarer om Kritisk Teori og om Magt og Diskurs og studiekredse over Adorno og Horkheimer's Oplysningens Dialektik, Det Kommunistiske Manifest og Foucault's Galskabens Historie – men har siden hen udviklet sig i retning af bevidst at forsøge at videreudvikle en kritisk dialektik som modvægt til den faglige og ideologiske ensretning, som vi oplever på de videregående uddannelsesinstitutioner. Antologien skal ses som et vigtigt element i dette forehavende. Dette kommer eksempelvis til udtryk i indledningen til "MOD STRØMMEN":

Den dialektiske tankeform ser ikke som udgangspunkt verden som et ordnet system videnskaben mere eller mindre problemfrit skal afdække og beskrive. En dialektisk tænkning anskuer verden som et komplekst, modsætningsfuldt og åbent system vi aldrig fuldstændig kan afkode, og har et skarpt øje for de vanskeligheder som erkendelsesbestræbelsen implicerer. Dette betyder at en dialektiker lader fornuften besinde sig på sig selv, og besidder et stort mål ydmyghed overfor hvad intellektet kan fremvise. Det betyder også, at man tilstræber at se tingene fra flere perspektiver, at man tænker kontrafaktisk og utopisk samt ikke mindst at man erkender vigtigheden i at vende veletablerede tankegange på hovedet og at problematisere hegemoniske tanke- og praksisformer. Hermed ikke sagt at alle tanke- eller praksisformer er lige gode eller dårlige. Tværtimod. Relativismen må afvises med lige så stor kraft som den naive absolutisme. Verden er erkendbar – og viden er derfor ikke relativ – men den menneskelige erkendelse er ufuldkommen og fejlbarlig. Dybt i dialektikken ligger altså en dobbelthed mellem udsigelseskraft og skepsis.

"MOD STRØMMEN" tilsigter refleksiøst at indkredse en konstruktiv dagsorden for en samtidig kritisk teori og søger herved at revitalisere et hensygnende forskningsprogram. Dette sker dels gennem en indledning der er forfattet af en række bidragsydere i fællesskab og dels gennem en række in-

dividuelle essays. Essayene spænder vidt hvad angår problemfelter og abstraktionsniveauer, men kredser om de fælles tematikker og interessefelter, som bliver præsenteret og udviklet i indledningen. Hensigten med antologien er at samle og videreudvikle samt ikke mindst formidle nogle af de fokuspunkter, tematikker og diskussioner der i de seneste fem år har præget Filosofisk Debatforum og på det seneste også har vundet indpas i NSU-kredsen "Videnskab – didaktik – etik".

Aktive i Filosofisk Debatforum var medinitiativtagere til oprettelsen af NSU-kredsen "Videnskab – didaktik – etik". Antologien er planlagt integreret i kredsens vintersymposium i 2002.

PRESSMEDDELANDE

Ok, Here's The Story!

Michael Lee Burgess, Paraphonic Press 2001,
<http://www.paraphonic.com>

This summer in Kungälv we experienced Michael Lee Burgess. His new book is now available. It is published by his own company Paraphonic Press. He wants to do with books what independent record companies have been doing with music for a long time – eliminating the middleman. Therefore, he has a website (www.paraphonicpress.com) where people can read excerpts from the book and order it online.

Ok, Here's The Story! contains 31 extremely short stories. They are told very fast. Keeping up the speed from Poetry Slam in which Burgess is rooted. He is part of the writers group 3point10 together with Janus Kodal and Adam Drewes, that has introduced Poetry Slam to Denmark. Michael Lee Burgess has been very active on the Danish literary scene. He is now exploring a new literary path. His new book might give a clue in what directions he will walk. In the present book he draws upon inspirations from Edgar Allan Poe, Franz Kafka, Jorge Luis Borges, Peter Seeberg, Peter Adolphsen and Gary Larson.

PUBLIKATIONER

SÅ HÄR BESTÄLLER DU:

Beställa kan du enklast göra genom epost till sekretariatet eller via hemsidan. Du kan också kryssa i de böcker du vill beställa och skicka eller faxa sidan till NSU:s sekretariat. OBS! Porto och expeditjonsavgift, DKK 25, tillkommer.

- Troels Degn Johansson, Martin Skov, Berit Brogaard (red.):
Iconicity. A Fundamental Problem in Semiotics. 2000. 286 sidor. DKK 180,-

- Erik Steinskog, Troels Degn Johansson och Claus Krogholm Kristiansen (red.):
Ruinøs modernitet. 2000. 180 sidor. DKK 150,-
- René Rasmussen (red.):
Civilisationens ubehag – psykoanalysen i kulturen. 1998. 213 sidor. DKK 118,-
- Jóhan Páll Árnason:
Nation and Modernity. Reykjavik Lectures. 1996. 63 sidor. ERBJUDANDE! DKK 20,-
- Søren Brier:
Videnskabens Ø. Introduktion til videnskabsteori med særlig vægt på natur- og informationsvidenskab. 4. udg. 1995. 158 sidor. DKK 118,-
- Lars Erslev Andersen:
Hinsides ironi. Fire essays om Søren Kierkegaard. 1995. 116 sidor. DKK 78,-
- Ola Tunander (red.):
Europa och Muren. Om "den Andere", gränslandet och historiens återkomst i 90-talets Europa. 1995. 238 sidor. ERBJUDANDE! DKK 40,-

- Ola Tunander: **Murar. Essäer om makt, identitet och territorialitet.** 1995. 204 sidor. ERBJUDANDE! DKK 40,-
- Merete Sørensen, Finn Arler och Martin Ishøy (red.):
Miljø og etik. 1997. 305 sidor. DKK 158,-
- Maria Fitger (red.):
Psykoanalytiska aktualiteter. 1994. 238 sidor. ERBJUDANDE! DKK 40,-
- Jens F. Jensen:
Teknologi-semiotik. To essays om teknologi, tegn og betydning. 1994. 108 sidor. ERBJUDANDE! DKK 40,-
- Ove Christensen (red.):
Fortolkningens rum. Mellem konstruktion og rekonstruktion. 1997. 123 sidor. DKK 98,-
- Jacob Dahl Rendtorff (red.):
Individets genkomst i litteratur, filosofi og samfundsteori. 1996. 247 sidor. DKK 138,-
- Gestur Gudmundsson:
Den nordiske model. 1993. 91 sidor. ERBJUDANDE!. DKK 20,-
- Aktuel semiotik. Form og objektivitet I.** 1992. 151 sidor. DKK 50,-

- Anders Linde-Laursen och Jan Olof Nilsson (red.):
Möjligheternas landskap. Nordiska kulturanalyser. 1994. 240 sidor. DKK 150,-
Udgivet af Nordisk Ministerråd.
- Tapani Ritamäki (red.):
Den andra litteraturen. 1992. 89 sidor. ERBJUDANDE! DKK 20,-
- Jens Kristian Jacobsen (red.):
Friheten i det fjerne. 1988. 185 sidor. ERBJUDANDE! DKK 40,-
- Troels Degn Johansson, Arne Overrein och Jacob Dahl Rendtorff (red.):
Kritik og krise: Nordisk Sommeruniversitet i 50 år.
- Carsten Thau & Anders Troelsen (red.):
Filmen som verdensteater. Omkring Peter Greenaway. 1995. 350 sidor. Udgivet af Klim/NSU. ERBJUDANDE! DKK 100,-

Jag beställer de förkryssade titlarna. Sänd böckerna och bankgiro till:

Namn

Gatuadress

Postnr./Stad

NSUs Styrelse 2002:

Danmark:

Stine Hvalsum
Guldbergsgade 122, 2. th.
DK-2200 København N
Tlf. +45 3535 2102
E-mail:
stine_hvalsum@hotmail.com

Suppleant:

Christian Borch
Ndr. Ringgade 100, 2 Tv.
DK-8200 Århus N
Tlf. +47 8610 0289
E-mail:
christianborch@hotmail.com

Finland:

Lotta Strandberg
(ordförande)
Ådvägen 14 A 4
FIN-00200 Helsingfors
Tlf: +358 9 65 0055
+358 (0)40 703 7842
E-mail:
lotta.strandberg@helsinki.fi

Suppleant:

Annika Tudeer
Sofielundsgatan 6 b 47
FIN-00610 Helsingfors
Tlf: +358 9777 3338
E-mail: tudeer@cc.helsinki.fi

Sverige:

Johan Lindgren
Spolegatan 13:402
222 20 Lund
Tlf. +46 0836 6121
E-mail:
johan.lindgren@zeta.telenordia.se

Suppleant:

Helen Fäldin
Kungsgatan 46
753 21 Uppsala
Tlf. +46 (0)1826 0986
E-mail: helen-f@algonet.se

Island:

Rannveig Jónsdóttir
Hringbraut 19
IS-220 Hafnarfjörður
Tlf. +354 565 0257
E-mail: rannj@visir.is

Suppleant:

Unnur Dis Skaptadóttir
Falkagata 13
IS-107 Reykjavík
Tlf: +354 552 5088
E-mail: unnurd@hi.is

Norge:

Arne Overrein
Kvamstykke 8
N-9009 Tromsø
Tlf. +47 7761 0202
E-mail: arneo@fil.uit.no

Suppleant:

Else Marie Lingaas
Stensgt. 32 B
N-0358 Oslo
Tlf: +47 2260 5723
E-mail: else.marie.lingaas@ssb.no

NSUs lokale kontaktpersoner:

Bergen

Ingerid Straume
Hellvikveien 149
1450 Nesoddtangen.
Tlf. +47 6691 5054
E-mail: ingerid.straume@sum.uio.no

Göteborg

Ingrid Holmberg
Göteborgs Universitet
Avdelningen för kulturvård
Box 130
S-405 30 Göteborg
Tlf. +46 (0)31 773 47 13
Fax. +46 (0)31 773 47 03
E-mail: Ingrid.Holmberg@icug.gu.se

Helsingfors

Lotta Strandberg
Ådvägen 14 A 4
FIN-00200 Helsingfors
Tlf: +358 (0)9 65 0055
+358 (0)40 703 7842
E-mail: lotta.strandberg@helsinki.fi

Jyväskylä

Riitta Koikkalainen
Keskussairaalan tie 7 A 10
FIN-40500 Jyväskylä
E-mail: korain@tukki.jyu.fi

Karlstad

Åsa Wettergren
Institutionen för samhällsvetenskap
Karlstads Universitet
S-651 88 Karlstad
Tlf. +46 (0)54 700 16 11
E-mail: asa.wettergren@kau.se

København

Troels Degn Johansson
IT-højskolen i København
Glentevej 67
2400 København NV
tlf. 3816 8888
fax: 3816 8899
email: tdj@it-c.dk

Linköping

Thomas Achen
Linköping Universitet
Campus Norrköping
S-601 74 Norrköping
Tlf. +46 (0)1327 4300 (priv.)
+46 (0)1136 3176 (job)
E-mail: thomas.achen@ituf.liu.se

Lund

Anders Ramsay
Hyllegränd 7
S-223 59 Lund
tel: (+46) 46 15 09 59;
tel: (+46) 19 30 36 88
e-mail: anders.ramsay@soc.lu.se
e-mail: anders.ramsay@sam.oru.se

Odense

Helen Korsgaard
Hans Tausensgade 8,3
DK-5000 Odense
Tlf. 29 61 58 32
korsgaard@language.ou.dk

Oslo

Erik Steinskog,
Skoleveien 37
N-1458 Fjellstrand
Tlf. (+ 47) 66 91 85 38
Mobiltlf. (+ 47) 93 20 17 29
E-mail: erik_steinskog@yahoo.com

Reykjavík

Unnur Dis Skaptadóttir
Falkagata 13
IS-107 Reykjavík
Tlf: +354 552 5088
E-mail: unnurd@hi.is

Roskilde

Stine Hvalsum
Institut for historie og samfundsforhold
Hus 3.2.2.
Box 260
DK-4000 Roskilde
35 32 93 00 (arb.)
35 35 21 02 (priv.)
hvalsum@ruc.dk

Stockholm

Cecilia Anell
Östergötagatan 29
S-116 25 Stockholm
Tlf. +46 8643 9682

Tammerfors

Johanna Hakala
Teiskontie 8 C 22
FIN-33540 Tammerfors
Tlf. +358 (0)3253 5509
E-mail: ptjoha@uta.fi

Tromsø

Arne Overrein
Kvamstykke 8
N-9009 Tromsø
Tlf. +47 7761 0202
E-mail: arneo@fil.uit.no

Trondheim

Anne K. Haugestad
Institut for sosiologi og statsvitenskap
NTNU

Skolevn. 37
N-1458 Fjellstrand
Tlf. + 47 66 91 85 38
e-post: akhauges@online.no

Umeå

Hans Örtegren
Inst. för estetiska ämnen
Umeå Universitet
S-901 87 Umeå
E-mail: hans.ortegren@educ.umu.se

Uppsala

Set Lonnert
Kungsgatan 32,3
S-753 21 Uppsala
Tlf: +46 (0)708 224 998
E-mail: set@setlonnert.com

Åbo

Mikael Olin
Siksalavägen 131
FIN-25640 Fürby
Tlf. +358 2732 4592
E-mail: helmi@netti.fi

Ålborg

Rasmus Antoft
Ålborg Universitet
Institut for sociale forhold og Organisation
Kroghstræde 7
9220 Aalborg øst
tlf. 98358104
e-mail ras@socsci.auc.dk

Århus

Merete Sørensen
Skovagervej 6B
DK-8240 Risskov
Tlf. 86 17 64 60

Sekretariatet flytter!

NSU-sekretariatet har i de seneste år været uden fast ansat generalsekretær, og arbejdsopgaverne er blevet klaret af Merete Sørensen. Det har fungeret, men situationen har været uholdbar i længden. Løsningen er blevet at NSU's sekretariat fra 1. januar 2002 ligger hos Nordens folklige akademi i Göteborg, og at undertegnede, Orla Vigsø, bliver ny generalsekretær for NSU.

Jeg har selv været aktiv i NSU siden midten af 80'erne som almindelig deltager, koordinator, styrelsesmedlem, medlem af arrangementskomiteer og redaktør. Jeg er uddannet i nordiske sprog og statskundskab, har arbejdet på universiteterne i Århus, Uppsala og Roskilde, og er siden 1. april 2000 ansat som dansk lektor på Nordens folklige akademi, NFA.

NFA er, præcis som NSU, støttet af Nordisk Ministerråd, og arbejder med at fremme samarbejde inden for voksenuddannelse og folkeoplysning (folkbildning) – kort sagt det område, som nu kaldes "livslang og livsvid læring". NFA arbejder med projekter, netværk og kursusvirksomhed, og vore samarbejdspartnere er fra såvel de nordiske lande som resten af Europa (og i nogle tilfælde også lande uden for Europa).

Fysisk holder vi til på Nya Varvet i Göteborg, i et hus som rummer 30 fuldt udrustede hotelrum og konferencefaciliteter for grupper fra nogle få personer op til 60. Vil du vide mere om NFA kan du gå ind på vore hjemmesider: www.nfa.se

Bortset fra at kontaktperson, telefonnumre og lignende er nyt, er funktionen for sekretariatet den samme: at give oplysninger til interesserede, rådgive koordinatore, dokumentere virksomheden, varetage økonomien, være med til at føre Styrelsens beslutninger ud i livet, med mere.

Jeg glæder mig til at arbejde med (og for!) alle de aktive NSU'ere rundt om i Norden, og skulle du have vejene forbi Göteborg er du selvfølgelig velkommen til at komme ud og hilse på mig og få en rundvisning på NFA!

Med venlige hilsner
Orla Vigsø

KALENDER

Vintersymposier 2002

Krets 1: Færøerne, 19-21 april

Krets 2: Oslo, 25-27 januari

Krets 3: København, 8-10 februari

Krets 4: Oslo, 12-14 april

Krets 5: København, februari

Krets 6: Oslo, 1-3 mars

Krets 7: Oslo, 1-3 mars

Krets 8: Sverige, 12-14 april

SÆRTILBUD for NSU'ere

I november udkommer

Ondskabens banalitet om Hannah Arendts 'Eichmann i Jerusalem'

Redigeret af
Carsten Bagge Laustsen
og Jacob Dahl Rendtorff

240 sider, Politik, Ret & Samfund, Bd 2

Diskussioner og perspektiveringer af Arendts klassiske bog om nazismen, det totalitære stats subjekter og den moralske dømmekrafts krise i det moderne massesamfund

Bidrag af Jacob Dahl Rendtorff, Christian F. Rostbøll, Carsten Bagge Laustsen, Anders Ramsay, Øjvind Larsen og Arne Johan Vetlesen.

Normalpris: 198 DKK
NSU særpris: 130 DKK + porto

Bestil hos: [Sekretariatet@nsuweb.net](mailto: Sekretariatet@nsuweb.net)

MUSEUM TUSCULANUMS FORLAG
K ø b e n h a v n s U n i v e r s i t e t
WWW.MTP.DK

2

Nordisk Sommeruniversitet

Nordisk Sommeruniversitet (NSU)

– är ett forum för forskare, doktorander, studerande och andra akademiker från hela Norden.

NSU är en plattform för nytt tvärvetenskapligt tänkande i Norden. Verksamheten sker i de sju studiekretsarna upptagna i listan invid. Årtalet inom parentes är kretsens tillkomstår.

Du kan beställa Information fra Nordisk Sommeruniversitet via talongen nedan, eller per epost adresserat till sekretariatet@nsuweb.net.

Studieprogram 2002

Krets 1 Space, Place and the Body (2000)

Krets 2 Kropp och Kultur (2000)

Krets 3 Videnskab –Didaktik – Etik (2001)

Krets 4 Mediefilosofi (2002)

Krets 5 Humanismens aktualitet (2001)

Krets 6 Magt, rationalitet og humanisme (2000)

Krets 7 En globaliseret verden? (2001)

Krets 8 Listening to the Welfare State (2002)

Svarskort

Jag är intresserad av NSU och önskar få nästa nummer av Information fra Nordisk Sommeruniversitet hemsänt.

Jag deltar i NSU krets nr. i
och önskar i fortsättningen få Information fra Nordisk Sommeruniversitet hemsänt.

Namn

Gatuadress

Postnr./Stad

Tel.

E-mail

Porto

NSU
Box 12024
SE- 402 41 Göteborg